

Sisekaitseakadeemia

Justiitskolledž

Viivika Nano

MEESSOOST KINNIPEETAVATE ABIELUD EESTI
VANGLATES JA NENDE MÕJU
RESOTSIALISEERIMISELE

Lõputöö

Juhendaja: Eerik Lätti, MA

Tallinn 2009

ANNOTATSIOON

Kolledž : Justiitskolledž	Kuu ja aasta: 15.05.2009
Töö pealkiri: „Meessoost kinnipeetavate abielud Eesti vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele”	
Töö autor: Viivika Nano	allkiri:
<p>Käesolev lõputöö on kirjutatud eesti keeles, võõrkeelne lühikokkuvõtte inglise keeles. Lõputöö on kokku 71 lehel, millest töö põhiosa moodustab 56 lehekülge. Antud lõputöö raames on kasutatud 34 allikat, millest 27 on eesti, 6 inglise ja 1 soome keelsed. Töö koosneb annotatsioonist, sisukorrast, jooniste ning tabelite loetelust, sissejuhatuses, neljast peatükist ja alapeatükkidest, kokkuvõttest, võõrkeelsest resümeest, viidatud allikate loetelust ja lisadest. Lõputöö sisaldab 4 tabelit ning 11 joonist.</p> <p>Esimeses peatükis on selgitatud abielu ja perekonna mõiste tähendust antud teema kontekstis ning ühtlasi kirjutatud abiellumistest ühiskonnas ja vanglates. Teises peatükis on autor välja toonud abiellumisprotseduuride praktilise korralduse võrdluse erinevates Eesti vanglates. Kolmandas peatükis tuuakse välja lõputöö raames läbi viidud empiirilise uuringuga seotud aspektid. Lõputöö neljas peatükk kajastab diplomitöö raames autori poolt läbi viidud uurimuse tulemusi ja nende arutelu.</p> <p>Lõputöö eesmärkideks on selgitada abielu ja perekonna mõistet ühiskonna aspektist, anda ülevaade abiellumise reguleeritusest ja praktilisest korraldusest Eesti vanglates ning tuua välja abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis karistust kandvate meessoost kinnipeetavate hulgas aastatel 2003 kuni 2009 veebruar.</p> <p>Uurimismeetodina kasutas autor ankeetküsimustikku. Uurimustulemused kujunesid sellisteks, mis lasid autoril lõputöö raames esitatud hüpoteese kas ümber lükata või kinnitada. Uuringust nähtub, et kinnipeetavad abielluvad vanglates ennekõike füsioloogiliste vajaduste rahuldamiseks. Samuti nähtub uurimustulemustest, et abielu aitab kaasa kinnipeetavate resotsialiseerimisele.</p>	
Võtmesõnad : Kinnipeetav, lähisuhted, abielu, resotsialiseerimine, abiellumiste põhjused.	

Keywords : Withholding, intimate, marriage, re-marriage reasons

Säilitamise koht:

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja:

allkiri:

SISUKORD

TABELITE JA JOONISTE LOETELU	5
SISSEJUHATUS.....	6
I. ABIELLUMISED ÜHISKONNAS JA VANGLATES	
1.1. ABIELU JA PEREKONNA MÕISTE NING NENDE TÄHENDUS	8
1.2. ABIELUVORMID.....	9
1.3. ABIELLUMISPROTSEDUURIDE ÕIGUSLIKUD ALUSED EESTI VANGLATES	12
1.4. SOOME, LÄHISUHTEID POOLDAV VANGLASÜSTEEM - EESTI VANGLATE EESKUU.....	14
1.5. KINNIPEETAVAL PEREKOND OLEMAS VANGLAKARISTUST KANDMA TULLES.....	15
1.6. ABIELU KAHE KINNIPEETAVA VAHEL EHK KUI KINNIPEETAV KOHTAB ABIKAASAT VANGLAS	17
1.7. VANGLA VÕIMALUS SÄILITADA KINNIPEETAVATE ABIELUSID JA PEREKONNA PÜSIMIST	18
1.8. LÄHISUHETE POSITIIVNE MÕJU KINNI PEETAVATE ISIKUTE RESOTSIALISEERIMISELE	19
2. ABIELLUMISTE PÕHJUSED JA LAHKUMINEKUT PÕHJUSTAVAD TEGURID	
2.1. ABIELLUMISTE PÕHJUSED	21
2.2. SUHETE PURUNEMISE NELI FAASI	22
2.3. LAHUTUSPROTSENT KINNIPEETAVATE HULGAS	23
II. ABIELLUMISPROTSEDUURIDE PRAKTIKA VÕRDLU ERINEVATE EESTI VANGLATE VAHEL	
3.1. TALLINNA VANGLA	26
3.2. VIRU VANGLA.....	26
3.3. MURRU VANGLA.....	27
3.4. TARTU VANGLA.....	28
III. EMPIIRILINE UURIMUS	
1. ORGANISATSIOONI ÜLDKIRJELDUS	29
2. UURIMISPROBLEEMI PÜSTITUS, ÜLESANDED JA HÜPOTEES	30
2.1. Valim	30
2.2. Meetodi valiku põhjendus	31
2.3. Meetodi protsess.....	33
IV. UURINGU TULEMUSED JA ARUTELU	
4.1. UURINGU ANALÜÜS.....	34
4.2. UURINGU JÄRELDUSED.....	46
4.3. ETTEPANEKUD.....	50
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	54
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	56
LISA 1.....	58
LISA 2.....	62
LISA 3.....	67

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Eestis registreeritud abielud vahemikus 2006- 2009.....	11
Tabel 2. Kinnipeetavate abielude registreerimine Eesti Vanglates aastatel 2003- 2009.a....	34
Tabel 3. Iseloomuomadused, mida meessoost kinnipeetavad oma abikaasades hindavad.	40
Tabel 4. Abielu tähendus meessoost kinnipeetavatele.....	43
Joonis 1. Meessoost kinnipeetavate- abiellujate rahvuseline jaotus.....	35
Joonis 2. Kinnipeetavate vanuseline jaotus.....	36
Joonis 3. Kinnipeetavate jaotus haridustaseme järgi.....	36
Joonis 4. Kinnipeetavate jaotus karistusaja pikkuse järgi.....	37
Joonis 5. Kinnipeetavatega abiellunud naissoost isikute jaotus rahvuse järgi.....	38
Joonis 6. Kinnipeetavatega abiellunud naiste jaotus vanuseliselt.....	38
Joonis 7. Kinnipeetavatega abiellunud naisisikute jaotus hariduse järgi.....	39
Joonis 8. Kinnipeetavate tutvumissagedus naisisikutega vanglas ja vabaduses.....	40
Joonis 9. Vanglates abiellumise põhjused.....	41
Joonis 10. Takistused abielu sõlmimisel.....	44
Joonis 11. Kinnipeetavate rahulolu oma abieluga.....	46

„Me sööstame uisapäisa
eluaegsesse ühendusse, mõtlemata asjadele,
millega ettevaatlik ostja peaks arvestama. Meie
ainus garantii on „kuni surm meid lahutab”.¹

SISSEJUHATUS

Lõputöö teema „Meessoost kinnipeetavate abielud Eesti vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele” on valitud eelkõige antud valdkonna uudsust ja aktuaalsust silmas pidades. Töö teema valik põhineb nii autori kui ka üldsuse huvil, mis on tingitud abiellumiste sageduse kasvust vanglates ning antud valdkonna problemaatilisusest. Samuti lähtuti teema valikul faktist, et vastavat teemat pole varem sellises kontekstis käsitletud ega ka sarnast uurimust kinnipeetavate seas läbi viidud.

Abiellumised on Eesti kinnipidamisasutustes üha populaarsemaks saanud ja sellega kaasnevad probleemid aktuaalseks muutunud, kuid ometi ei käsitleta ega kajastata seda teemat piisavalt. Sellest lähtuvalt hõlmab lõputöö endas kolm abiellumistega seotud **põhieesmärki:**

Esmalt püüab autor selgitada abielu ja perekonna mõistet lõputöö kontekstis ja lähtuvalt ühiskonna aspektist.

Teiseks töö eesmärgiks on seatud abiellumiste reguleerituse ja praktilise korralduse võrdlemine nelja erineva Eesti vangla vahel, mis on rajatud eelkõige karistuse kandmiseks meessoost kinnipeetavatele.

Kolmas autori poolt püstitatud eesmärk on välja tuua abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis karistust kandvate meessoost kinnipeetavate hulgas aastatel 2003 kuni 2009 veebruar.

¹ Lee, S. 2005. Õnnelikult abielus. Tallinn: ERSEN, 29.

Töö eesmärkidest lähtuvalt **on lõputöö ülesanneteks:**

- Luua ülevaade tänapäeva ühiskonnas levivatest abielunormidest ning Eestis valitsevast abieludetrendist ehk valitsevast abiellumiste statistikast. Välja selgitada abiellumiste eeldused ja õiguslikud alused.
- Analüüsida kas ja kui suur peaks olema vanglate panus kinnipeetavate abielu, perekonna ja lähisuhete püsimisele ning selgitada välja nende positiivsed ja negatiivsed aspektid.
- Meessoost kinnipeetavate seas läbi viidud uurimuse põhjal kinnitada üht või teist töö käigus püstitatud väidet ning analüüsida meessoost kinnipeetavate seisukohti antud valdkonnas.

Vaatluse all olev lõputöö peaks selgitama, miks on abiellumised kinnipeetavate jaoks olulised ning vajalikud, kuidas neid teostatakse ning millistel seaduslikel õigusaktidel need põhinevad. Ühtlasi peab tööst selguma ka abiellumiste tähtsus õigusrikkumiste ennetamisel.

Lähtuvalt eelpool toodud eesmärkidest püstitatakse lõputöös **kolm hüpoteesi:**

1. Eesti vanglasüsteemis puudub ühtne ja täpne abiellumiste regulatsioon ning seetõttu erineb vanglati abiellumisprotseduuride korraldamine.
2. Meessoost kinnipeetavad abielluvad ennekõike soovist saada pikaajalisi kokkusaamisi vanglates.
3. Kinnipeetavate jaoks on abielul ja perekonnal oluline tähendus positiivsete sotsiaalsete sidemete loomise või säilitamise ning kinnipeetavate mõjutamisel taasühiskonnastamise seisukohalt.

I. ABIELLUMISED ÜHISKONNAS JA VANGLATES

1.1. Abielu ja perekonna mõiste ning nende tähendus

Abielu ja perekonna mõiste on igale inimesele teada- tuntud, kuid vastavalt isiksusele tõlgendatakse ja saadakse neist erinevalt aru. Arusaamad, kuidas inimesed nende sõnade sügavamat tähendust mõistavad, sõltuvad suurel määral inimeste vaadetest, tõekspidamistest ja väärtushinnangutest. Me näeme maailma mitte sellisena, nagu see on, vaid sellisena, nagu me oleme vormitud seda nägema².

Kitsamas mõttes peaks abielu olema kahe vastassoost isiku vaheline suhe. Läänemaailmas on abielu traditsiooniliseks struktuuriks ühe mehe ja ühe naise suhe ning selle funktsioonid hõlmavad seksuaalset suhtlemist, ühist vastastikust sõltuvust ja ressurside, eesmärkide ning väärtuste jagamist.³ Nüüdisaegses ühiskonnas on abielude registreerimiste kõrval väga populaarseks saanud vabaabielud. Vabaabieluks nimetatakse sageli ametlikult registreerimata kooselu⁴. Inimesed soovivad koos elada, kuid puudub tahe seda ametlikuks muuta.

Perekond on võrreldes abieluga veelgi laiem mõiste. Tavaliselt algab pere loomine kooseluga, millele võib järgneda abielu sõlmimine ning järglaste ilmaletulek⁵. Kõige laiemas mõttes tähendab perekond sugulussidemetega seotud inimeste kogumit, kuid juriidilisest aspektist vaadatuna moodustavad perekonna üksnes perekonnaseaduse kohaselt registreeritud abielus olevad inimesed ning nende ametlikult tunnustatud ülenejad

² Vihma, Ü. 2006. Inimene konfliktide keskel. Tallinn: Äripäev, 31.

³ Abielu sõlmimine. http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond/abielu/abiellumine/abielu_solmimine/ 15.12.2008

⁴ *samas*

⁵ Katus, K. 2005. Inimese elutee. Perekonna majandamine. Peremajanduse ABC. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda OÜ, 28.

ja ametlikult tunnistatud alanejad.⁶

Tänapäeval mõistetakse perekonna mõiste all emotsionaalset seotust, vastastikulist sõltuvust ja vastutust. Selle definitsiooni kohaselt võivad end perekonnana määratleda inimesed, kes ei ole bioloogiliselt ega seaduslikult seotud, lastetud paarid, üksikvanemad ja kasulapse hooldajad, juhul kui nad täidavad eelpool nimetatud tingimused ning töötavad loodud suhte püsimise nimel.⁷

Seoses sellega, et ühiskond meie ümber pidevalt muutub ning inimeste mõttemaailm vastavalt sellele varieerub, on lõputöö läbiviija veendumusel, et perekond- selle tähendus ja funktsioonid, on samuti läbi aegade muutunud. Peaaegu kõigis kaasajastuvates ühiskondades on perekonna tähtsus vähenenud⁸.

1.2. Abieluvormid

Abielu- ametliku protseduuri kohaselt registreeritud kooselu- eristatakse teistest püsivatest kooseludest. Enim tuntud püsiv kooseluvorm on vabaabielu. Registreeritud abielu ning vabaabielu hakati eraldi vaatlama 1960. aastatel, kuna viimast kooseluvormi hakkasid abielu asemel eelistama algselt põhjajaeurooplased ja hiljem nende järel ka lõunapoolsed rahvad.⁹

Teadlased toovad välja **kolm kooselutüüpi**:

- a) otseabielu- partnerite kooselu tegelik algus ühtib, langeb kokku abielu registreerimisega;
- b) viitabielu- abielu registreerimine järgneb lühema- või pikemaajalisele registreerimata kooselule;

⁶ Nuuma, P. 2005. „Seadused ja Perevara.” Peremajanduse ABC. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda OÜ, 160.

⁷ Perekond. <http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond> 15.11.2008.

⁸ Fukuyama, F. 2001. Suur vapustus. Inimloomus ja ühiskondliku korra taastamine. Tallinn: Tänapäev, 49.

⁹ Katus, K. 2005. Inimese elutee. Perekonna majandamine. Peremajanduse ABC. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda OÜ, 29.

c) nii-õelda püsiv vabaabielu- võibki jääda registreerimata.¹⁰

Eestis, nii nagu ka mujal maailmas, on üha enam levinud vabaabielu ehk teisisõnu mitteabieluline kooselu, mis ei ole õiguslikult reguleeritud. Eestis tunnustab vabaabielu ametlikult üksnes pankrotiseadus. Nimetatud seadus sätestab, et ka võlgniku lähikondlane on võlgniku faktiline abikaasa.¹¹ See tähendab, et kui mitteametlikult koos elades ühel elukaaslastest makseraskused tekivad, laienevad need ka partnerile ja temasse suhtutakse kui võlgniku abikaasasse.

Vabaabielude populaarsuse põhjused on väga erinevad. Üheks peamiseks põhjuseks võib pidada seda, et soovitakse teineteist paremini tundma õppida. Samuti võib kindla põhjusena välja tuua ka majandusliku ebastabiilsuse, mis tekitab suhetes alati suuri pingeid ja lahkkelisid. Lisaks saab põhjusena ära märkida ka ühiskonna hoiaku, mis järjest leebemaks muutub. Enam ei vaadata vabaabielus olijaid tauniva pilguga nii nagu see varem kombeks oli. Pigem on vabaabielu selline nähtus, millele ei pöörata enam suurt tähelepanu, kuna see ei ole ühiskonnas haruldane.¹²

Vaatamata sellele, et registreerimata kooselud on muutunud uueks trendiks, ei ole abielude tähtsus vähenenud. Selle tõestuseks on Statistikaameti andmete põhjal autori poolt koostanud tabel. Tabel annab ülevaate abielude registreerimistest viimase 6 aasta jooksul. Perekondades toimunud muutused on enamikule inimestele teada ning need kajastuvad erinevates näitajates, nagu näiteks abielu puudutavas statistikas¹³.

¹⁰ Katus, K. 2005. Inimese elutee. Perekonna majandamine. Peremajanduse ABC. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda OÜ, 29.

¹¹ Hiedel, K. Seppik, A. Paju. M. 2000. Preadvokaat. Tallinn: Ilo, 12.

¹² Niinerg, T. Ivari, I. 2000. Abielu Eesti moodi. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda, 69.

¹³ Fukuyama, F. 2001. Suur vapustus. Inimloomus ja ühiskondliku korra taastamine. Tallinn: Tänapäev, 50.

Kogu Eesti	2006	2007	2008	2009
Jaanuar	288	246	247	248
Veebruar	370	312	282	296
Märts	383	398	304	253
Aprill	359	384	358	-
Mai	360	365	399	-
Juuni	773	885	685	-
Juuli	1080	1272	963	-
August	1094	1095	1215	-
September	806	722	586	-
Oktoober	438	441	409	-
November	458	407	327	-
Detsember	563	530	400	-

Tabel 1. Eestis registreeritud abielud ajavahemikus 2006- 2009.¹⁴

Tabelist nähtub, et statistilised näitajad on viimastel aastatel üsna stabiilsed olnud ja väga suuri ning hüppelisi muutusi ei ole märgata. Kuigi abielude arv on vähenenud- mullu sõlmiti 6175, mis on varasema aastaga võrreldes ligi 850 paari vähem¹⁵. Inimeste käitumine on alati reaktsioon konkreetsele olukorrale ja sõltub sellest, kuidas inimene olukorda üldjoontes ette kujutleb ja hindab, missuguse otsuse langetab¹⁶.

Abielu sõlmimiseks on vaja kahe abielluja ühist soovi. Abielu ei tohi sõlmida, kui abielluja ei kinnita oma abiellumissoovi või kui abielluja ei vasta abiellumiseale ehk ei ole vähemalt kaheksateistkümne aastane või juhul kui ilmnevad seaduses sätestatud takistused abielu sõlmimiseks.¹⁷

¹⁴ Abielude registreerimine. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> 20.04.2009.

¹⁵ *samas*, 23.04.2009.

¹⁶ Niiberg, T. 2006. Meheks, isaks ja härrasmeheks. Tartu: AS Atlex, 31.

¹⁷ Abielu sõlmimine. http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond/abielu/abiellumine/abielu_solmimine/ 12.12.2008.

Abiellumist takistavad nõuded:

- abielluja ei kinnita oma abiellumissoovi
- kui üks või mõlemad abiellujad ei ole otsustusvõimelises seisundis, sel juhul määratakse abielu sõlmimiseks uus aeg
- kui abielluja ei ole abiellumisealine, see tähendab 18. aastane
- kui vähemalt üks isik on juba eelnevalt abielus
- kui abiellujad on otsejoones ülenejate või alanejate sugulased
- kui abiellujad on vend ja õde või poolvend ja poolõde
- kui abiellujad on lapsendaja ning lapsendatu, või ühe isiku poolt lapsendatud
- kui vähemalt ühele abiellujale on määratud eestkostja tema piiratud teovõime tõttu
- kui abiellujad on samast soost isikud.¹⁸

Abiellumisel tuleb esmalt tasuda riigilõiv, mis vastavalt Riigilõivuseadusele¹⁹ (RIS) on Eesti riigis hetkel tõusnud 300 kroonini (§ 280 lg 1). Lisaks riigilõivule, on abielluda soovijatel kohustus esitada vajaminevad dokumendid.

1.3. Abiellumisprotseduuride õiguslikud alused Eesti Vanglates

Kõik inimesed sünnivad võrdsetena- nii on sätestatud ÜRO Inimõiguste Deklaratsioonis²⁰. Sellest tulenevalt on kinnipeetavatel samasugused õigused nagu kõikidel teistel inimestel. Võrdsete õiguste all mõtleb autor põhiõigusi nagu nendeks on: õigus elule, õigus

¹⁸Abielu sõlmimise takistus.

http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond/abielu/abiellumine/abielu_solmimise_takistus/ 12.12.2008.

¹⁹ RT I 2006, 58, 439, RT I 2008, 59, 330.

²⁰ ÜRO Inimõiguste Deklaratsioon.

http://www.eesti.ee/est/teemad/inimoigused/inimoiguste_kaitse/inimoiguste_kaitse_alused/

<http://web.archive.org/web/20010517155436/www.humanrights.ee/est/decl/text.htm> 05.01.2009.

inimväärikale kohtlemisele. Eelpool toodud õiguste hulka kuuluvad ka õigus abielluda ja õigus perekonnale. Eesti Vabariigi Põhiseadus²¹ (PS) annab igapäevase õiguse perekonna- ja eraelu puutumatusse (§ 27). PS on järgimiseks kõikidele eraisikutele kui ka ametkondadele, sealhulgas vanglatele. Selle kohaselt peavad vanglad võimaldama kinnipeetavatele abielluda ning luua oma perekond. Sama sätestab ka Perekonnaseadus²² (PrkS), kus on sätestatud tingimused (§1, §2, §3), mis peavad olema täidetud selleks, et abielluda ning kui need tingimused on täidetud, ei ole põhjust, miks isik abielluda ei võiks. Ühestki õigusaktist ei tulene seaduslikku alust, mis keelaks kinnipeetavate abielu registreerimise. Vaadeldavate seaduste ja erinevate õigusaktide loetellu, mida autor analüüsis, kuulusid järgmised õigusaktid: PS, Vangistuseseadus²³ (VS), Vangla Sisekorraeskiri²⁴ (VskE), ÜRO Inimõiguste Deklaratsioon²⁵, Euroopa Inimõiguste ja Põhivabaduste Kaitse Konventsioon²⁶ (EIÕK), Euroopa Vanglareeglistik²⁷.

Samas on ÜRO Inimõiguste Deklaratsioonis²⁸ (artikkel 16) sätestatud, et täisealiseks saanud meestel ja naistel on igasuguste kitsendusteta rassi, rahvuse või usu põhjal õigus abielluda ning perekond luua. Neil on võrdsed õigused abielu sõlmimisel, abielus olles ja abielu lahutamisel. Abielu võib sõlmida vaid tulevaste abielupoolte vabatahtlikul ja täielikul nõusolekul. Perekond on ühiskonna loomulik ja põhiline üksus ning tal on täielik õigus ühiskonna ja riigi kaitsele.²⁹ EIÕK (artikkel 8) kohaselt on kõigil õigus austusele

²¹ RT 1992, 26, 349, RT I 2007, 33, 210.

²² RT I 1994, 75, 1326, RT I 2006, 14, 111.

²³ RT I 2000, 58, 376, RT I 2009, 15, 93.

²⁴ RTL 2000, 134, 2139, RTL 2009, 1, 4.

²⁵ ÜRO Inimõiguste Deklaratsioon.

http://www.eesti.ee/est/teemad/inimoigused/inimoiguste_kaitse/inimoiguste_kaitse_alused/
<http://web.archive.org/web/20010517155436/www.humanrights.ee/est/decl/text.htm> 05.01.2009.

²⁶ Inimõiguste ja Põhivabaduste Kaitse Konventsioon. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=78154>.
12.01.2009.

²⁷ Euroopa Vanglareeglistik. <http://www.coe.ee/?arc=&op=body&LaID=1&id=166&art=367&setlang=est>
10.01.2009.

²⁸ ÜRO Inimõiguste Deklaratsioon.

http://www.eesti.ee/est/teemad/inimoigused/inimoiguste_kaitse/inimoiguste_kaitse_alused/
<http://web.archive.org/web/20010517155436/www.humanrights.ee/est/decl/text.htm> 05.01.2009.

²⁹ *samas*, 05.01.2009

eraelu ja perekonnaelu vastu ning lubab neid piirata üksnes vastavalt seadustele, kui see on ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ning vabaduste kaitseks. Sama konventsioon (artikkel 12) annab aga õiguse abielluda kõigil naistel ja meestel, kes on abielualised³⁰. Eelpool toodud analüüsist järeldab autor, et kinnipeetavatel peab olema õigus abielluda ja perekond luua, olenemata sellest, et nende vabadust on piiratud ja neile kehtivad teatud kitsendused. Sellist inimõiguste tagamise põhimõtet järgivad ka Eesti vanglasüsteemi kolleegid Soomes. Naaberriigis pööratakse väga suurt tähelepanu kinnipeetavate lähisuhete hoidmisele lähedastega, kuna seda peetakse kinnipeetavate resotsialiseerimise aspektist ülioluliseks teguriks. Järgnevalt kirjeldab autor võtteid, kuidas püüab Soome vanglasüsteem soodustada ning hoida kinnipeetavate isikute lähisuhteid.

1.4. Soome, lähisuhteid pooldav vanglasüsteem - Eesti vanglate eeskuju

Soome piirkondlikku vanglasüsteemi kuulub kokku 26 vanglat, millest 14 on kinnised vanglad ja 12 avavanglad.³¹ Keskmise kinnipeetavate arv ulatub ligikaudu 3550 kinnipeetavani³². Soomes püütakse toetada kinnipeetavate ühendust perekonnaga ning selle üheks viisiks on kujunenud kinnipeetavatele ja nende perekondadele üleriigiliste perelaagrite korraldamine.³³ Lisaks väljasõitudele, telefoni³⁴ ja kirja³⁵ teel suhtlemisele võimaldatakse kinnipeetavatele väga soodsaid tingimusi lähedastega suhtlemiseks külastuste näol³⁶. Perekülastused kestavad kahest tunnist kuue tunnini.³⁷ Abielus mitteolevate isikute või abikaasade külastused peavad toimuma viivitusteta, kas siis vanglaametniku juuresolekul või järelvalveta. Kui kinnipeetaval on olnud järelvalveta

³⁰ *samas*, 05.01.2009

³¹ Soome Vanglad. <http://www.vankeinhoito.fi/16946.htm>. 07.01.2009.

³² The Annual Report Of The Criminal Sanctions Field 2007.
http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/ber4y_1.pdf 07.01.2009.

³³ *samas*, 07.01.2009.

³⁴ Soome Vanglad. <http://www.vankeinhoito.fi/16942.htm>, 07.01.2009.

³⁵ *samas*, 07.01.2009

³⁶ *samas*, 07.01.2009

külastus teise kinnipeetavaga, peab see jätkuma sama külastajaga niikaua kuni kaebusi ei esitata.³⁸

Kogu suhtluse eesmärgiks on toetada kinnipeetava suhteid perega ja soodustada nende säilimist vangistusaja jooksul.³⁹ Kinnipeetava taasühiskonnastamine sujub kergemalt, kui teda toetatakse perekonnas või mingis muus heas inimvahekorras.⁴⁰

Sotsiaalsed sidemed võivad olla uute kuritegude ennetamisel otsustavad või, vastupidi, soodustada kuritegusid, kui inimsuhted säilitavad kriminaalse mõttemaailma ja –tegevuse. Peresuhte väljatöötamisel vangistuse ajal on väga oluline koostöö ühiskonnas pereteraapiat tegevate inimestega. Kinnipeetavad vajavad üldist abi alustamiseks õiguskuulekat elu, mis võib hõlmata ka vanemlike oskuste arendamist ja vägivalla vähendamist partneri suhtes.⁴¹

Enim tähelepanu on suunanud ennekõike pereteraapiale ja peresuhtetele, kuid ka muud suhted on vangistuse ajal tähtsad. Eriti puudutab see neid kinnipeetavaid, kelle kõrval puudub vangistusaja jooksul toetav pere. Vangistuse ajal peaks kinnipeetavatel olema võimalik luua ka uusi häid suhteid.⁴² Nimetatud eesmärgi saavutamist peaksid ka Eesti Vanglad soodustama.

1.5. Kinnipeetaval perekond olemas vanglakaristust kandma tulles

Eesti vanglates on üsna palju selliseid kinnipeetavaid, kes vanglasse kriminaalkaristust kandma tulles on abielus või vabaabielus. Sellisel puhul tagatakse kinnipeetavale vangla

³⁷ Soome Vanglad. <http://www.vankeinhoito.fi/16986.htm>, 07.01.2009.

³⁸ Soome Vanglate Aastaraamat. <http://www.rikosseuraamus.fi/23820.htm>, 07.01.2009.

³⁹ Ilm, U. 1997. Soome Vanglad. Lühülevaade. Helsinki: Hakapaino Oy, 46.

⁴⁰ Laine, M. 1993. Vangin sosiaalne asema. Helsinki: Vankeinhoidon Painatuskeskus Oy, 56.

⁴¹ Soome Vanglate Aastaraamat. <http://www.rikosseuraamus.fi/23820.htm>, 07.01.2009.

⁴² *samas*, 07.01.2009.

poolt võimalus kohtuda oma abikaasaga või siis vastavalt elukaaslasega. Eesti vanglad võimaldavad kinnipeetavatele kokkusaamisi erinevas formaadis: lühi- ja pikaajalisi kokkusaamisi. Kokkusaamised on üks moodus kinnipeetavate lähisuhete hoidmiseks.

Õigus lühiajalisele kokkusaamisele vähemalt üks kord kuus on nii kinnipeetaval kui ka vahistatul. Kokkusaamine toimub kirjaliku taotluse alusel ja selle kestvuseks on kuni kolm tundi. Lühiajalisi kokkusaamisi reguleerivad VS (§ 24 ja 94) ning Justiitsministri 30.11.2000. a määruse nr 72 Vangla sisekorraeeskiri (§ 31–39).⁴³

Vangla juhtkond võimaldab kinnipeetavale vähemalt ühe pikaajalise kokkusaamise üks kord poole aasta jooksul. Kinnipeetavale võimaldatakse pikaajalisi kokkusaamisi abikaasa, isa, ema, vanaisa, vanaema, lapse, lapsendaja, lapsendatu, võõras- või kasuvanema, võõras- või kasulapse, venna või õega. Pikaajalisi kokkusaamisi faktilise abikaasaga lubatakse kinnipeetavale vaid tingimusel, et neil on kas ühised lapsed, ühine majapidamine või vähemalt kaks aastat väldanud kooselu enne karistuse kandmise algust. Pikaajalisi kokkusaamisi reguleerib VS (§ 25) ja Justiitsministri 30.11.2000. a määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (§ 40–46).⁴⁴ Peale kokkusaamiste võimaldab vangla kinnipeetavatel helistada⁴⁵ ja pidada kirjavahetust⁴⁶ - ka need on moodused peresuhete hoidmiseks. Lõputöö autor on arvamusel, et perekonnainimestest kinnipeetavad vajavad karistusajal vangla poolt senisest palju suuremat tähelepanu, ka vastavaid kohtlemisgruppe moodustades .

⁴³ Justiitsministeerium. Lühiajalised kokkusaamised. <http://www.vangla.ee/6522> 26.12.2008.

⁴⁴ Justiitsministeerium. Pikaajalised kokkusaamised. <http://www.vangla.ee/6523> 26.12.2008.

⁴⁵ Justiitsministeerium. Helistamine. <http://www.vangla.ee/6477> 26.12.2008.

⁴⁶ Justiitsministeerium. Kirjavahetus. <http://www.vangla.ee/6478> 26.12.2008.

1.6. Abielu kahe kinnipeetava vahel ehk kui kinnipeetav kohtab abikaasat vanglas

Eesti vanglatel on põhiseaduslik kohustus võimaldada kõikidele kinnipeetavatele abielu. See tähendab, et abielu registreerimise võimalus peab olema ka kahe kinnipeetava vahel. Selline situatsioon oleks võimalik ja mõeldav, kui kinnipeetavad on omavahel tuttavad enne vanglasse sattumist ning sooviksid alles siin abielluda. Olukord, kus kaks teineteisele võõrast inimest avaldavad soovi vanglas abiellumiseks, on mõeldamatu. Sellise situatsiooni esinemise korral tekib küsimus eraldihoidmise printsiibi rikkumisest vanglates (§ 12), mille sätestab VS⁴⁷. Reeglina abiellutakse siiski tuttava inimesega, mitte võõraga. See aga lubab eeldada, et kinni peetavad isikud peaksid olema teineteisega tihedas suhtluses, mille tulemusena nende vahel võiksid tekkida tunded- igal juhul peaksid nad mingilgi määral suhtluses olema. VS kohaselt ei tohi selline kokkupuude kahe vastassoost kinnipeetava vahel võimalik olla. Sellega rikutakse VS (§ 12 lg 1)⁴⁸.

Hetkel ei ole Eesti vanglasüsteemis kinnipeetavate abiellumiste protseduuride täpsustavat regulatsiooni. Seetõttu ei ole teada, kuidas peaks olema reguleeritud kahe abielus kinnipeetava kokkusaamised, kus ja kuidas ning mis alusel peaksid kokkusaamisele pääsema näiteks Harku ja Tallinna Vangla omavahel abielus olevad kinnipeetavad. Vanglate üks eesmärkidest on kinnipeetavate peresidemete hoidmine, see kehtib ka kahe kinnipeetava perekonna puhul. Kahe omavahel abielus oleva kinnipeetava kokkusaamised peaksid olema tagatud, lähtudes eelkõige aspektist, mis täidaks VS⁴⁹ üldist eesmärki- suunata kinnipeetavat õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine (§6 lg 1).

On veel võimalus, et kaks vanglas olevat samasoolist kinnipeetavat nii öelda „leiavad teineteist”. Nad suhtlevad teineteisega väga tihedalt, võib- olla, et isegi viibivad ühes kambris koos ja seda täiesti seaduslikult, ühtegi seadust rikkumata. Nende vahel võivad

⁴⁷ RT I 2000, 58, 376, RT I 2009, 15, 93.

⁴⁸ RT I 2000, 58, 376, RT I 2009, 15, 93.

⁴⁹ RT I 2000, 58, 376, RT I 2009, 15, 93.

tekkida tunded ning nad sooviksid oma elud abielu teel ühendada. Selline soov jääb täitumata, sest Eestis ei ole PrKS⁵⁰ samasooliste abielud lubatud ja neil ei ole õiguslikku alust (§ 1 lg 1).

1.7. Vangla võimalus säilitada kinnipeetavate abielusid ja perekonna püsimist

Väga palju on diskuteeritud vangla rollist kinnipeetavate peresuhete püsimise tagajana. Korrektsiooni kolme eesmärgi: karistuse, kogukonna turvalisuse ja rehabilitatsiooni saavutab süsteem tihti läbi raskuste⁵¹.

Ei ole kahtlust, et vangistus on perekonnasidemetele äärmiselt kahjulik, kuid samas on nad olulised retsidivismi ärahoidmisel. Erinevad uuringud USA-s on näidanud, et perekonna ja suhete kaotus on ülim deprivatsioon vangil elus.⁵²

Kuigi vanglad on kinnipeetavatele loonud soodsaid võimalusi lähisuhete hoidmiseks, ei olda siiski rahul Eesti seadusandlusega ega asjaajamiste korraldamistega. Kindlasti võib ühe rahulolematuse põhjusena välja tuua fakti, et pikaajalisi kokkusaamisi ei saa mitte kõik kinnipeetavad, vaid üksnes kindel kontingent, kellel on täidetud kokkusaamisteks nõutavad tingimused. Nimelt ei võimaldata pikaajalisi kokkusaamisi vangla vastuvõtuosakonnas viibivale kinnipeetavale, avavanglas viibivale kinnipeetavale ja distsiplinaarkaristuse kandmiseks kartserisse paigutatud kinnipeetavale VS (§ 25 lg 3). Eelmainitud seaduse lõikes on sätestatud ka erinevaid takistavaid asjaolusid, mis ei luba karistust kandval isikul oma pikaajalist kokkusaamist teostada (§ 12 lg 1). Vangla juhtkond võimaldab Vangla sisekorraeskirja (§ 45) alusel kinnipeetaval vähemalt ühe pikaajalise kokkusaamise üks kord poole aasta jooksul. Võimalik on saada ka mitu pikaajalist kokkusaamist, aga seda

⁵⁰ RT I 1994, 75, 1326, RT I 2006, 14, 111.

⁵¹ Ross, J. 2008. *Special Problems In Corrections*. New Jersey: Pearson Education, 3.

⁵² Pollock, M, J. 1998. *Counseling Women in Prison*. California: International Educational and Professional Publisher, 100.

ainult juhul kui kinnipeetav käitub eeskujulikult ning vanglal on olemas tehniline võimalus kokkusaamiste ruumide näol. Autor pooldab seisukohta, et pikaajalisi kokkusaamisi ei võimaldata kõikidele seaduserikkujatele, kuna pikaajalised kokkusaamised peaksid motiveerima kinnipeetavaid käituma vanglas eeskujulikult. Peale kokkusaamiste võimaldab vangla kinnipeetavatel soovi korral ka helistada ja pidada kirjavahetust, mis on samuti moodused peresuhete hoidmiseks. Seega on vangla oma rolli erinevate suhtlemisvõimaluste pakkumiste näol täitnud.

Üheks võimaluseks kinni peetavate isikute lähisuhete hoidmiseks oleks ka pereteraapia korraldamine vanglates. Vanglas korraldatava pereteraapia probleemideks on distants, kaugus ja ükskõiksus. Külaskäigud toimuvad harva, kuna vanglasse sõita on tihti liiga kallis või ebamugav ning tülikas. Üksnes mõningatel kinnipeetavatel on sugulasi, kes elavad piisavalt lähedal, et teha pereteraapia teostatavaks. Teatud juhtumite puhul ei oleks distants probleem, kuid kinnipeetavate perekonnaliikmed on juurdunud kriminaalsesse eluviisi ja nad ei näe vajadust osa võtta konsultatsiooniseanssidest. Loetletud põhjused muudavad pereteraapia programmide korraldamise vanglates keeruliseks.⁵³

1.8. Lähisuhete positiivne mõju kinni peetavate isikute resotsialiseerimisele

Regulaarsed külastused lähedaste poolt aitavad kinnipeetavatel taluda karistuse pikkust, säilitada emotsionaalset stabiilsust, vältida distsiplinaarkuritegusid ja kohaneda ühiskonnaga peale vabastamist. Külastuse puudumisel on kinnipeetavad enam aldis vaimsele kannatusele. Kinnipeetavatel, kes kannatavad tõsiste ja püsivate vaimsete haiguste all, halvenevad haigusnähud veelgi lähedastega kontakti mittedaamise korral. Selline arusaam korrektsiooniasutustes, mis eelistab vähendada külastuskäikude arve ja kvaliteeti, muudab halvemaks vaimse tervise kriisid vanglas.⁵⁴

⁵³ Pollock, M. J. 1998. Counseling Women in Prison. California: International Educational and Professional Publisher, 110.

⁵⁴ Kupers, A. T. 1999. Prison Madness. The Mental Health Crisis Behind Bars And What We Must Do About It. California: Jossey-Bass Publishers, 7.

Võrreldes perekonnast ja sõpradest täiesti eraldunud kinnipeetavat nendega, kes naudivad oma naise ja laste iganädalasi külastusi. Pole raske arvata, milline kinnipeetav hoiab end enam tõenäoliselt vangistuse ajal probleemidest eemale ja milline kinnipeetav kannatab tõenäoliselt rohkem emotsionaalse kokkuvarisemise all, satub distsiplinaarjuurdlustesse. Viimasena nimetatud kinnipeetavad pöörduvad tagasi ebastabiilsesse perekonda, narkootikumide ja kuritegevuse küüsi. Perekonnaliikmetega kontakti jätkamine vangistusaja jooksul muudab vähemtõenäoliseks kinnipeetava uuesti vanglasse sattumise vabastamisele järgnevat aastate jooksul. Kinnipeetavad näitavad rohkem rahulolu ja rohkem võimekust säilitada kainen mõistust, kui nad jäävad lähedastesse suhetesse armastatutega väljaspool vanglat.⁵⁵

Karistusaja jooksul toimuvad külastused parandavad märgatavalt kinnipeetava võimet osaleda vangla sotsiaalprogrammides ja muuta edukaks ühiskonnaga kohaldumise pärast karistusaja lõppu. Vastupidiselt, kvaliteetse külastuse puudulikkus muudab enamtõenäoliseks kinnipeetava sattumise distsiplinaarmenetlustesse või kannatab ta vaimse surutise all.⁵⁶

Teadlased diskuteerivad jätkuvalt kasulikkuse ja turvalisuse üle kinnipeetavate abielu-/kooselukülastuste puhul. Abielukülastused vanglas leiavad aset ettenähtud kohas, kus kinnipeetav ja tema armastatu on jäetud mõnevõrra privaatselt korterisarnasesse paika mitmeks tunniks või ööbima. Seal võib olla köök, mitmeid magamistube kinnipeetavatele ja lastega perekondadele. Kriitikud ütlevad, et sellist liiki külastused tähendavad nii-nimetatud „poputamist”.⁵⁷

⁵⁵ Kupers, A. T. 1999. Prison Madness. The Mental Health Crisis Behind Bars And What We Must Do About It. California: Jossey- Bass Publishers, 157.

⁵⁶ *samas*, 158.

⁵⁷ Kupers, A. T. 1999. Prison Madness. The Mental Health Crisis Behind Bars And What We Must Do About It. California: Jossey- Bass Publishers, 159.

2. ABIELLUMISTE PÕHJUSED JA LAHKUMINEKUT PÕHJUSTAVAD TEGURID

2.1. Abiellumiste põhjused

Vaatamata sellele, et on selgitatud välja mitmeid põhjusi, miks naised abielluvad kinnipeetavatega, ei osata sellele siamaani ammendavalt vastata. Tavaliselt on sellises kinnipeetavaga sõlmitud abielus pärast vabanemist palju konflikte ja nii vaimset kui füüsilist vägivalda. Kinnipeetavatega abiellunud naised, on reeglina häbelikud, madala enesehinnanguga ja peavad end erandlikeks. Tavaliselt on need naised olnud kuritegude ohvrid või emotsionaalseid suhteid vajavad isikud.⁵⁸

Põhjused, miks naised abielluvad kinnipeetavatega:

- ▶ Päästmisfantaasiate pärast;
- ▶ Tuvastamaks oma agressiivsuse iseloomu;
- ▶ Kaastundest;
- ▶ Näitamaks oma toetust mingisugustele poliitilistele veendumustele või poliitikast väljaheidetutele;
- ▶ Et olla tähelepanu keskpunktis;
- ▶ Täitmaks vajadust olla vajatud ja oluline;
- ▶ Ohtlikkuse ja elamuse iha pärast;
- ▶ Kontrolli alt väljunud vastuhakust (mässumeelsusest);
- ▶ Võimaluse pärast olla suhtes;
- ▶ Varasemate nurjunud romantiliste suhte pärast;
- ▶ Puudulik kujutlus tõelisest abikaasast.⁵⁹

⁵⁸ Stritof, B. Stritof, S. http://marriage.about.com/od/questionsanswers/a/prisonmarriage_2.htm, 03.01.2009.

⁵⁹ *samas*, 03.01.2009.

Põhjused, miks kinnipeetavad tahavad abielluda (mille nad ise on välja öelnud):

- ▶ Füsioloogilised vajadused, seks: neile ei võimaldata pikaajalisi kokkusaamisi ilma abielus olemata;
- ▶ Kindlustunde pärast: teadmine, et neil on keegi, kes toetab, mõistab ja ootab neid-muudab kinnipeetavad rahulikuks;
- ▶ Armastusest: paljud kinnipeetavad on öelnud, et nad abielluvad, kuna on armunud;
- ▶ Lõbu pärast: paljud kinnipeetavad on öelnud, et vanglas pole midagi teha ning abiellumine on üks viis lõbustamiseks nende elu;
- ▶ Soovist luua perekond;
- ▶ Ennetähtaegselt vabanemise pärast: abielu on kinnipeetavate jaoks kasulik ennetähtaegse vabanemise jaoks.⁶⁰

2.2. Suhete purunemise neli faasi

Erinevad suhted vajavad säilitamiseks ja toimimiseks teatud määral tähelepanu ja hoolt. 1987. aastal USA-s Dindia ja Baxter'i poolt läbiviidud uuringus küsitleti 50 abielupaari mõlemat partnerit, uurides nendelt, kuidas toimub probleemide korral suhete säilitamine või nende parandamine. Selgus, et paaridel kippus olema suhetes rohkem niinimetatud „hooldusstrateegiaid” (näiteks õhtute koos veetmine, reisil olles koju helistamine) kui „parandamise strateegiaid”. Selgus ka fakt, et kaua koos elanud abielupaaridel esines vähem „hooldusstrateegiaid” võrreldes nendega, kelle abielu oli kestnud lühemalt. Samuti täheldati, et kaua abielus olnud paarid ei märganudki enam harjumuspäraseid strateegiaid. Tihtipeale märkavadki inimesed peale suhete purunemist selliseid pisiasju, mis on muutunud igapäevaelu lahutamatuks osaks ning mis teatud olukordades aitaksid neil hoopis paarina lähedastena püsida.⁶¹

⁶⁰ Stritof, B. Stritof, S. http://marriage.about.com/od/questionsanswers/a/prisonmarriage_2.htm, 03.01.2009.

Duck' mudel, mis kirjeldab lähisuhte purunemist, jaguneb neljaks faasiks, mille igat faasi iseloomustavad konkreetsed asjaolud:

1. *Psüühikasisene faas*- periood, mil üks partneritest muutub suhtes üha rahulolematumaks ja tunneb, et taluvuspiir on ületatud. See kaaslane hakkab väga teraselt hindama suhete tulusid ja kulusid ning kui sellest jäeldub, et suhet pole mõtet jätkata, minnakse üle järgmisesse faasi;
2. *Düaadiline faas*- huviorbiiti tuleb teine partner. Tavaliselt teatatakse kaaslasele oma kavatsusest suhtest väljuda või hakatakse partnerit vältima ja temast täielikult taanduma. Paar võib otsustada suhte uuesti läbi rääkida või kui otsustatakse lõpetada, siis minnakse kolmandasse faasi;
3. *Sotsiaalne faas*- tehakse selgeks suhtes toimunud muutuse sotsiaalsed tagajärjed, teatatakse sõpradele ning selgitatakse asjaolusid väljastpoolt sekkujatele. Paar peab leppima lahkuminekuga tagajärgedega sõprus- ja sotsiaalsetele suhetele. Selles faasis võivad perekond või religioossed vanemad teha kõik võimaliku, et probleeme lahendada. Kui see siiski ebaõnnestub, järgneb sellele paarisuhete lõppfaas;
4. *Kalmu ehitamise faas*- keskendutakse lahkuminekust ülesaamisele, levitades pereliikmete ja sõprade seas oma seletust toimunust. Püütakse vaatamata purunenud suhetele säilitada sõprust endise kaaslasega.⁶²

2.3. Lahutusprotsent kinnipeetavate hulgas

Lahutus on iseloomulik paljudele kinnipeetavatele. Meil ei ole põhjalikku statistikat, kui palju lahutusi ilmneb vangistusaja jooksul.⁶³ Abielu kinnipeetavaga on keeruline elustiil ning lahutuste arv kinnipeetavate abielude puhul on peaaegu 85%. Lahutuste arv paaride seas, kus üks kaaslastest on määratud vangistusse üheks või enamaks aastaks, on ligikaudu 80% meeste seas ja ligikaudu 100% naiste hulgas. See ei anna paljudele paaridele, kellest

⁶¹ Hayes, N. 2002. Sotsiaalpsühholoogia alused. Tallinn: OÜ Külim, 88- 98.

⁶² *samas*, 89.

⁶³ Pollock, M, J. 1998. Counseling Women in Prison. California: International Educational and Professional Publisher, 100.

üks partner on kinnipeetav, suurt lootust abielu toimimiseks.⁶⁴

Eestis puudub kinnipeetavate abielude püsimise kohta statistika ehk kui suur on protsentuaalselt kinnipeetavate seas lahutuste arv. Üldist lahutuste arvu Eestis kajastatakse Statistikaameti⁶⁵ poolt. Vanglatel ei ole võimalik kinnipeetavate lahutuste andmeid koguda, kuna puudub ülevaade nende kohta. Ühtlasi on see ka võimatu seetõttu, et abielude registreerimisel ei märgita abielublankettidele, et tegemist on kinni peetava isikuga. Seda ei tehta ka lahutuste korral.

⁶⁴ Sheri & Bob Stritof. <http://marriage.about.com/cs/prisonmarriage/a/prisonmarriage.htm>, 03.01.2009.

⁶⁵ Statistikaamet. www.stat.ee 02.01.2009

II. ABIELLUMISPROTSEDUURIDE PRAKTIKA VÕRDLUS ERINEVATE EESTI VANGLATE VAHEL

Selleks, et võrrelda abiellumisprotseduuride tavasid Eesti erinevates vanglates, pidi autor läbi viima ankeetküsimustiku (vt. lisa 1) isikutega, kelle pädevuses on abiellumiste reguleerimine vanglates. Anketeeriti nelja ametnikku neljast Eesti vanglast, mille tulemustel põhineb järgnev lõputöö peatükk ning mis võimaldab võrrelda abiellumisprotseduure vanglati. Vaatluse all on Tallinna, Viru, Murru ja Tartu Vangla. Kinnipidamisasutuste, täpsemalt vanglate tööd reguleerivad väga paljud erinevad õigusaktid. Need hoiavad kogu Eesti vanglasüsteemi ühtse ja terviklikuna ning sätestavad üldised normid, mida vanglaametnikud oma töös kinnipeetavate õiguste ja kohustuste korrektsel täitmisel järgima peavad. Nii nagu paljud muud igapäevategevused vanglates, on ka õigus abielluda sätestatud seadustes ja määrustes, mis konkretiseerivad ning täpsustavad abiellumiste korda. Õigusaktid ei pruugi alati aga alati olla kõikehõlmavad, mis annab omakorda vanglatele pädevuse otsustamiseks, kuidas vanglasiseselt teatud protseduure, sealhulgas ka abiellumisi, reguleerida. Seega ei ole üllatav, kui erinevates Eesti vanglates on abiellumisprotseduurid erinevalt lahendatud.

Selleks, et täita lõputöös püstitatud eesmärged, pidi autor läbi viima kaks erinevat uurimust erinevate sihtgruppide vahel. Järgnev diplomitöö peatükk ei moodusta lõputöö peamist empiirilist uurimust, vaid on lisauuring. Antud lühiauuringu eesmärk on välja selgitada abiellumiste praktiline korraldus erinevates Eesti Vanglates. Sihtrühmaks olid nelja vangla sotsiaalosakondade juhatajad või siis isikud, kelle pädevuses oli abiellumiste reguleerimine vanglas. Küsitleti selle valdkonna üht esindajat Tallinna, Viru, Tartu ja Murru Vanglast ning uurimusmeetodina pidas autor kõige otstarbekamaks ankeetküsimustikku.

Ankeedi kasuks otsustati, kuna ankeet võimaldab koguda andmeid:

1. faktide;
2. käitumise ja tegevuse;
3. teadmiste kohta.⁶⁶

⁶⁶ Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina, 184

Ankeetküsimustiku küsimused olid esitatud nii avatud kui ka struktureeritud küsimustena. Lisaks eelnimetatud küsimuste tüüptidele, kasutas lõputöö autor miniuuringus struktureeritud ja avatud küsimuse vahevormi, mille eelduseks on, et lisaks valikvastustele esitatakse avatud küsimus, mille abil püütakse jõuda vastusteni, mida ankeedi koostaja ei ole osanud ette näha.⁶⁷

3.1. Tallinna Vangla

Tallinna Vangla lähtub oma tegevuses vangistust reguleerivatest õigusaktidest ning võimaldab kinnipeetavatel abielu sõlmida. Abielude registreerimine toimub Tallinna Perekonnaseisu Ameti poolt planeerituna kord kvartalis ning Tallinna Vanglas leiavad need aset veebruari, mai, augusti ja novembri kuu iga teise nädala neljapäeval. Registreerimiseks teatab vangla inspektor- kontaktisiku kaudu kinnipeetavale isikule, mis päeval tuleb perekonnaseisuametist vastav ametnik, kelle pädevuses on abielu sõlmida. Kinnipeetava partner tuleb vanglasse ning registreerimise protseduur viiakse läbi selleks eraldatud kohas. Tallinna Vangla lubab enamikul juhtudel külalistena juures viibida kahel täiskasvanul- vanematel ja teistel lähedastel, et tagada nii julgeolekunõuded kui samas säilitada minimaalne pidulikkus ja perekondlikkus.

3.2. Viru Vangla

Juhul, kui kinnipeetav soovib abielluda kinnipidamisaja jooksul Viru Vanglas, tuleb tal selleks avaldada soovi kirjalikult taotluse plangil. Taotluse edastab inspektor- kontaktisik Viru Vangla sotsiaalosakonda, kes edastab abielluda soovivate kinnipeetavate andmed ja arvu Ida- Viru Maavalitsusse. Perekonnaseisuametnik tuleb vanglasse kord kvartalis ja viib läbi vastastavad abielu registreerimistoimingud. Nimelt võtab perekonnaseisuametnik

⁶⁷ Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina, 185- 186

kinnipeetavalt allkirja abiellumise avaldusele. Eelnevalt on ta vabaduses kohtunud teise abielluda sooviva osapoolega, kes on juba allkirja abiellumise avaldusele pannud ning ühtlasi tasunud ka riigilõivu. Abiellumisteremoonia viiakse läbi sotsiaalosakonnas, selleks puhuks ette valmistatud kabinetis. Kohal viibivad vanglaametnik, sotsiaalosakonna juhataja ja sotsiaalosakonna töötaja, viimane aitab ka vajadusel pruuti riidesse panna. Lisaks eelnimetatud isikutele viibib abiellumiste juures ka järelvalveosakonna peaspetsialist, kes teeb pruutpaarist pilte, mis saadetakse hiljem naise elektronposti aadressile.

3.3. Murru Vangla

Kinnipeetava abielu registreerimine Murru Vanglas toimub vangla ruumides ja taotluse selle sõlmimiseks kirjutab kinnipeetav vangla direktori nimele ning esitab reeglina inspektor- kontaktisikule. Abielu sõlmitakse mitte varem kui ühe kuu ja mitte hiljem kui kolme kuu möödumisel abiellujate poolt perekonnaseisuasutusele avalduse esitamisest. Murru Vanglas registreeritakse abielu korra kohaselt neli korda aastas ehk kord kvartalis. Pruut esitab, sõltumata tema elukohast, abiellumisavalduse Harjumaa Perekonnaseisuaametisse. Perekonnaseisuaametnik võtab pruudi poolt täidetud avaldused ja tuleb üks kord kvartalis vanglasse. Vanglas teostab perekonnaseisuaametnik kaks toimingut: registreerib abielud ning võtab kinnipeetavate avaldused järgmise kvartali abielude registreerimiseks. Kinnipeetavad täidavad oma poole avaldusest sotsiaalosakonna ruumides, arvestusosakond esitab kinnipeetavate isikuttõendavad dokumendid perekonnaseisuaametnikule, kes kontrollib abieluavalduses esitatud andmete õigsust. Mõlemapoolselt täidetud abieluavaldusi hoitakse perekonnaseisuaametis järgmise kvartali abiellumise päevani. Kui pruut ja peigmees on selleks ajaks oma otsusele kindlaks jäänud, siis nad abielluvad. Abielu registreerimine toimub Murru Vanglas direktori poolt määratud ruumides. Registreerimisele ei lubata pruudi ega kinnipeetava külalisi. Pruudil on lubatud kaasa võtta lõikelilli ja pruutkleit. Kinnipeetav on vangla poolt lubatud kinnipeeturegistrisse sisestatud riietuses. Kui peale abielu registreerimist ei ole lubatud pikaajalist kokkusaamist, lahkub abikaasa koheselt vanglast.

3.4. Tartu Vangla

Tartu Vanglas registreerivad kinnipeetavate abielusid kaplanid. Sotsiaalosakonna kaplanid registreerivad abielu vastava õiguse olemasolul üksnes juhul, kui tegu on laulatusega ehk kirikliku toiminguga. Kiriku liikmete hulka mittekuuluvailt isikutelt avaldusi abielu registreerimiseks vastu ei võeta ja aktiivset kaasabi abielu registreerimiseks ei osutata. Kinnipeetavatele, kes ei ole kiriku liikmed, kuid soovivad Tartu Vanglas viibimise ajal abielluda, jagatakse teave, et selle toimingu teostajaks on Tartu Maavalitsuse perekonnaseisu osakond. Kontaktandmed antakse kinnipeetavale. Suhtlus perekonnaseisuametiga toimub kinnipeetava initsiatiivil ja vastutusel. Võimalike toimingute teostamine on kinnipeetava enda ja maavalitsuse ametniku omavaheline kokkulepe. Toimuda saab see lühiajalise kokkusaamise raames või muul viisil ametiisikuga kohtumisena. Vangla kooskõlastab ja loob tingimused perekonnaseisuametniku ja abielu registreerida soovijate kokkusaamiseks üksnes juhul, kui perekonnaseisuametnik on leidnud konkreetse abielu registreerimiseks sobiva aja, teavitades sellest kinnipeetava inspektor- kontaktisikut.

III. EMPIIRILINE UURIMUS

1. Organisatsiooni üldkirjeldus

Eestis on hetkel viis tegutsevat vanglat: Tallinna, Tartu, Murru, Viru ja Harku, milles viibib ligikaudu kokku 3750 kinnipeetavat. See arv 100 000 elaniku kohta on võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega väga kõrge. Vähendamaks kinnipeetavate arvu vanglates viib Eesti vanglasüsteemis läbi suuri muudatusi, mille üks peamine eesmärk on üleminek laagertüüpi vanglatelt piirkondlikele kambertüüpi vanglatele. Kambersüsteemile üleminekut alustati Tartu Vangla rajamisega ning sellele järgnes hetkel uusima Eesti vangla ehitus - Viru Vangla, mis avati 2008. aastal Jõhvis. Reform peaks lõppema 2012. aastaks, mil on plaanitud uue Tallinna Vangla valmimine ning Tallinna ja Harku vangla liitmine. Selline vanglate liitumine tähendaks, et Eestisse jääb neli suurt vanglat: Tallinna, Tartu ja Viru Vangla, mis esindaksid piirkondlikke kuni 1000-kohalisi kambervanglaid ja Murru Vangla, kuhu jääksid karistust kandma kinnipeetavad, kel ei ole probleeme korrale allumisega karistuse täideviimisel. Hiljem, kui vangide arv võib väheneda, on mõeldav Murru Vangla kui viimase laagervangla sulgemine.⁶⁸

Vanglasüsteemi reformimise põhjus seisneb selles, et laagertüüpi vanglad soodustavad vanglakultuuri edasikandumist kogenud kinnipeetavatelt noortele ja takistavad vangide resotsialiseerimist. Seevastu kambersüsteemiga vanglates piiratakse vangide omavahelist suhtlemist, et hoida ära kuritegelike teadmiste levimist ja tutvuste hankimist ning samas suunata kinnipeetavat enam õiguskuulekale käitumisele. Vanglate piirkondlikkus seisneb aga selles, et kinnipeetav kannab karistust oma elukohale võimalikult lähedal, et vangistuse ajal säiliks tema positiivsed sotsiaalsed sidemed ja suhtlus perekonnaga.⁶⁹

⁶⁸ Justiitsministeerium. <http://www.vangla.ee/> 05.01.2009

⁶⁹ samas, 05.01.2009

2. Uurimisprobleemi püstitus, ülesanded ja hüpotees

Lõputöö eesmärkideks on autor seadnud abielu ja perekonna mõiste defineerimise ühiskonna aspektist üldiselt. Seejärel viia läbi võrdlev analüüs abiellumise reguleeritusest ja praktilisest korraldusest erinevates Eesti vanglates. Autori püstitatud lõputöö eesmärgiks on ka välja tuua abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis karistust kandvate meessoost kinnipeetavate hulgas aastatel 2003- 2008.

Uurimustöö on laias perspektiivis üles ehitatud eelnimetatud kolmel põhieesmärgil, millest lähtuvalt on töö põhilised ja tähtsamad **uurimisküsimused**:

- Mida mõistetakse tänapäeval abielu ja perekonna mõiste all?
- Kuidas on abiellumised korraldatud erinevates Eesti vanglates?
- Missugune on abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis?
- Kes moodustavad vanglates abiellujate kontingendi?
- Mis põhjustel abiellutakse kinnipidamisasutustes?
- Kas abielu ja perekonnasidemed aitavad kaasa meessoost kinnipeetava resotsialiseerimisele?

2.1. Valim

Lõputöö eesmärkide saavutamiseks ja seatud hüpoteeside tõestamiseks pidi autor läbi viima empiirilise uuringu meessoost kinnipeetavate hulgas, kes kannavad reaalselt vanglakaristust Eesti vanglasüsteemis. Valimi uurimuse jaoks moodustasid meessoost kinnipeetavad, kes on paigutatud karistuse kandmiseks Viru, Murru, Tartu või Tallinna Vanglasse. Harku Vangla on rajatud naissoost kinnipeetavatele ning lähtuvalt sellest, et antud lõputöö uurimusse ei kaasata naissoost kinnipeetavaid. Harku Vangla kinnipeetavaid ei anketeeritud. Valim osutus koosnevaks üksnes meessoost kinnipeetavatest, kuna autoripoolsel põhjalikumal kontrollimisel selgus fakt, et Harku Vanglas on fikseeritud

üksnes mõned üksikud abielude registreerimised, seisuga 2003 kuni 2008. aasta lõpp 16 abielu registreerimist.⁷⁰ Seega ei oleks olnud otstarbekas analüüsida ning võrrelda meessoost ja naissoost kinnipeetavate anketeerimistulemusi eraldi, kuna vastuste vahetõttu ei saanuks lugeda arvestatavaks ja objektiivseks. Harku Vanglas vastanud kinnipeetavate arvu ei oleks saanud arvestada võrdväärse teiste vanglate arvestuses, kuna selletõttu oleks kannatanud uurimustulemuste usaldusväärsus. Lähtuvalt eelpool toodud põhjendustest tugineb antud lõputöö „Meessoost kinnipeetavate abielud Eesti vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele” uurimus nii eesti kui vene rahvusest meessoost kinnipeetavate anketeerimistulemustele. Huvipakuvaks grupiks olid meessoost kinnipeetavad, kes on kinnipidamisasutustes abiellunud, olenemata abielu registreerimise aastast. Määravaks asjaoluks oli fakt, et kõik isikud on abiellunud vanglates. Vastanute arv vanglati on erinev, kuna abielude registreerimiste arv on samuti erinev.

Ankeetküsimustikke jagati meessoost kinnipeetavatele kokku 50 eksemplari, millest omakorda uurijale tagastati seisuga 04.04.2009.aastal kokku 46 vastatud küsimustikku. Vastatud küsimustikest oli täidetud 27 vene keeles ja 19 eesti keeles. Tagastatud ankeetidest olid 4 rikutud, see tähendab loetamatud, tühjaks jäetud või täis joonistatud. Tulemuseks on 46 (N= 46) arvestatud ankeetküsimustiku vastustust, millele tuginedes on autor koostanud uurimustulemuste analüüsi lõputöös seatud hüpoteeside tõestamiseks või ümberlukkamiseks. Autor kasutab uurimustulemusi ka lõputöö eesmärkide saavutamiseks.

2.2. Meetodi valiku põhjendus

Käesoleva uurimuse meetodiks on erialase kirjanduse ning erinevate teadusallikate refereering ja ankeetküsitlus. Andmete kogumiseks valis uurimuse autor **ankeetküsitluse** (vt lisa 2, 3). Tegemist oli ette antud küsimustega ehk kvantitatiivse uurimismeetodiga, mis sai koostatud nii eesti (vt lisa 2) kui ka vene keeles (vt lisa 3). Autor otsustas sellise uurimuse kasuks, sest ankeetküsimustik võimaldas küsitleda paljusid isikuid, mida lõputöö formaadiks vaja läks.

⁷⁰ Harju Maavalitsus 16.01.2009.

Andmekogumisel tuleb otsustada, mis on tähtsam, kas analüüsida piiratud arv juhtumeid, et neid uurida tervikuna ja sügavuti, või võtta vaatluse alla suurem hulk objekte, mida uurida kitsamas aspektis ning kasutades andmete töötamiseks matemaatilisi meetodeid. Esimesel juhul on tegu kvalitatiivse ning teisel puhul kvantitatiivse meetodiga.⁷¹

Kvantitatiivne uuring on otstarbekas, kui:

- soovitakse uurida mingisuguse nähtuse konkreetset aspekti kui laiemat probleemi tervikuna;
- erinevaid näitajaid soovitakse omavahel suhestada;
- soovitakse teha statistiliselt arvestatavaid üldistusi demograafilise või sotsiaalse kategooria kohta;
- uuringu sihiks on midagi tõestada ;
- uuring on fookustatud selgelt eristatud probleemide uurimisele ja hüpoteeside kontrollimisele;
- uurija leiab statistika tegemiseks piisavalt suure valimi.⁷²

Kvantitatiivsetest uurimusmeetoditest valis autor ankeetküsitluse ennekõike sellepärast, et ankeet on käepärane meetod, mis annab võimaluse uurida inimeste hoiakuid, uskumusi, eelarvamusi ning ühtlasi ka nende veendumuste tugevust; kindlust ja mõjutatavust; katseisikute teadmisi ning käitumismotiive. Ankeediga saadud andmeid võib analüüsida uuritavate soo, vanuse, elukoha ja taoliste objektiivsete näitajate lõikes.⁷³ Ankeetide abil on võimalik koguda andmeid faktide kohta.⁷⁴ Lisaks on antud meetod tõhus, kuna säästab rohkem aega ja vaeva võrreldes teiste meetoditega.⁷⁵

⁷¹ Kidron, A. Uurija käsiraamat. Tallinn: Mondo, 32.

⁷² *samas*, 33- 34

⁷³ Kidron, A. Uurija käsiraamat. Tallinn: Mondo, 74.

⁷⁴ Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina, 184.

⁷⁵ *samas*, 182.

2.3. Meetodi protsess

Meetodi protsessi antud uurimuse puhul alustati 2008. aasta novembrikuus, kui koostati ankeetküsimustikud. Reaalne andmete kogumine ja säilitamine sai teoks 09.01.2009.aastal, mil viidi autori poolt läbi kontrollitud küsitlus ankeetküsimuste abil Murru Vanglas. Isiklikult kontrollitud küsitlus tähendab ankeetide laialisaatmist postiga, kuid uurija tuleb neile ise kokkulepitud ajal järele ning tänu sellele saab uurija kontrollida ankeetide täitmist ja vestelda vastamise või uurimusega soetud küsimustest. Samuti kohtutakse oma sihtrühmaga isiklikult.⁷⁶ Kuna uuritavate näol oli tegemist vanglas viibivate meessoost isikutega, siis edastati neile ankeedid organisatsiooniliikmete vahendusel. Nii toimiti andmete kogumisel Murru Vangla puhul.

Taru Vangla kinnipeetavatel statistiliste andmete saamiseks kasutas lõputöö autor posti- ja võrguküsitlust. Sellisel viisil andmete kogumine eeldab, et ankeedid saadetakse uuritavatele, kes selle ära täidavad ja tagasi saadavad.⁷⁷ Vaatamata sellele, et lõputöö uurimuse anketeeritavateks olid meessoost kinnipeetavad ja eelnevalt nimetatud viisil andmete kogumine on raskendatud, osutus see võimalikuks eelkõige koostöös Tartu Vanglaga, kes edastas täidetud ankeedid uurijale. Samal põhimõttel koguti andmeid ka Tallinna Vanglas karistust kandvatelt meessoost kinnipeetavatel.

Viru Vanglas jagas autor isiklikult ankeetküsitlused uuritavatele, jälgis nende täitmist kõrvalt ning ühtlasi ootas ära ka täidetud ankeedid, et olla kindel Viru Vangla meessoost kinnipeetavate 100% ankeetide tagastuses. Püstitatud eesmärk saavutati.

⁷⁶ Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina, 184.

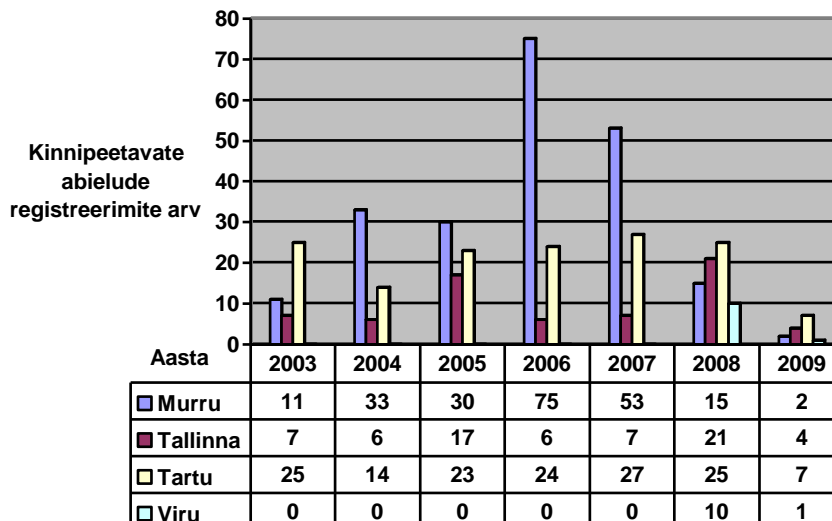
⁷⁷ *samas*, 183.

IV. UURINGU TULEMUSED JA ARUTELU

4. 1. Uuringu analüüs

Abiellumiste näitajad on üsna stabiilsed nii Eestis üldiselt kui ka Eesti erinevates vanglates. Autor koostas neljast Eesti vanglast Viru, Murru, Tartu ja Tallinna Vanglast saadud andmete põhjal tulpdiagrammi, mis kajastab meessoost kinnipeetavate abiellumiste arvu Eesti erinevates vanglates alates 2003. aastast kuni 2009. aasta veebruarikuuni. Joonis annab ülevaate sellest, kui palju abielusid registreeriti vastavatel aastatel. Tulpdiagramm kajastab üksnes nende vanglate andmeid, mis kuuluvad Justiitsministeeriumi haldusalasse 2009. aasta seisuga ning ei kajasta juba suletud ja oma tegevuse lõpetanud vanglate abiellumiste registreerimiste statistikat. Samuti ei kajastu tabelis ka Harku Vanglas registreeritud abielude statistikat, kuna uurimus tugineb meessoost kinnipeetavatele saadud tulemustel.

Kinnipeetavate abielud registreerimine Eesti Vanglates aastatel 2003-2009

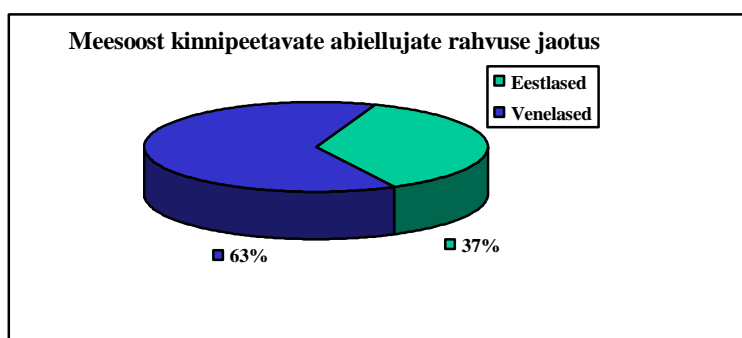
Tabel 2. Kinnipeetavate abielude registreerimine Eesti Vanglates aastatel 2003- 2009.a

Kõige vähem abielusid registreeriti 2003. aastal, nimelt pandi tol aastal paari üksnes 43 inimest. 2009. aasta näitaja on veebruarikuuni seisuga 14 paari, aga kuna kolm

registreerimiskorda on veel ees, siis autor on kindel, et 2009. aasta näitaja tuleb suurem kui seda oli 2003. aasta. näitajad. Antud tulemuste järgi ületas aasta 2006 kõiki teisi aastaid oma suure abiellumiste arvuga, nimelt soovisid tol aastal 105 paari oma suhte ametlikuks teha. 2006.aasta kõrval võib tuua paralleelsena aasta 2003, mil abielluda soovijate arv oli märgatavat väiksem. Abiellumiste arv on pisut kõikum, kuid üldiselt püsiv ning näitab pigem abielu registreerimiste arvu kasvu kui nende vähenemist.

■ Meessoost kinnipeetavate abiellujate üldandmed

Selleks, et meessoost kinnipeetavate üldandmetes ehk taustandmetes paremini orienteeruda, koostas töö autor erinevad joonised, mis aitab saada selgema ülevaate isikutest, kes vanglates on abiellunud. Kinnipeetavate anketeerimisest selgus, et enamik vanglas abiellunud meessoost kinnipeetavatest on rahvuselt venelased. Rahvuslik jagunemine kujunes järgmiselt: venelased 63% (N= 29) ja eestlasi 37% (N= 17). Nagu jooniselt 2 näha, on venerahvusest kinnipeetavate seas abiellujaid ülekaalukalt rohkem kui eestlaste seas. (vt. joonis 2).s

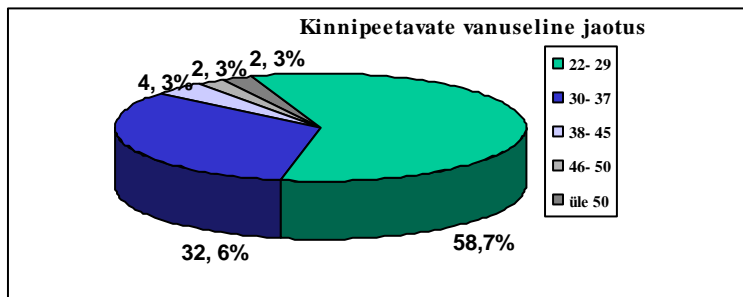

Joonis 1. Meessoost kinnipeetavate- abiellujate rahvuse jaotus

Samuti võib jooniselt 1 märgata, et esindatud ei olnud muid rahvusi peale eesti ja vene rahvuse, ka ei olnud anketeeritavate seas kinnipeetavaid, kellel oleks olnud rahvus määratlemata.

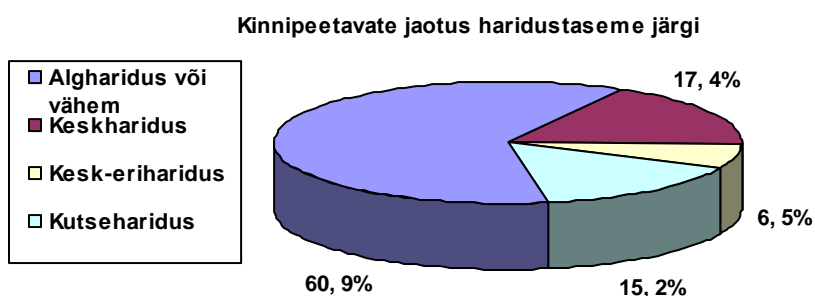
Küsitletute vanus jäi vanusevahemikku 22- 54 eluaastat. Kinnipeetavate jagunemist vanuse järgi iseloomustab alljärgnev diagramm (vt. joonis 2). Autor jagas vanglates abiellunud

kinnipeetavad vanuse järgi erinevate vanuserühmadesse: 22- 29 aastased, 30- 37 aastased, 38- 45 aastased, 45- 50 ning kinnipeetavad, kes on üle 50 aasta vanad. Jooniselt on näha, et suurem osa anketeeritustest on vanuses 22 – 29 eluaastat, vastanutest moodustab sellise vanuserühma 58,7% (N= 27), järgmisena järgneb vanusegrupp 30 – 37 eluaastat 32, 6% (N= 15). Pärast eelnimetatud vanusegruppi on abiellujate seas järsk langus, kuna vanuserühmas 38- 45 eluaastat on abiellujate esinemisprotsent üksnes 4,3% (N= 2). Viimases kahes vanusegrupis on abiellumisi esinenud kummaski rühmas vaid 2,2% (N= 1).

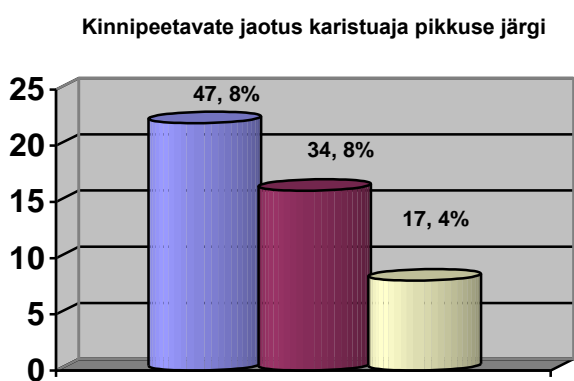
Joonis 2. Kinnipeetavate vanuseline jaotus

Uurimistulemused näitavad, et Eesti Vanglates abiellunud meessoost kinnipeetavate haridustase on väga erinev. Ülekaalukalt paistis silma algharidus, mida omas 60, 9% (N= 28) abiellunud kinnipeetavatest. Kesklaridusega kinnipeetavaid oli vastanute seas 17, 4% (N= 8) ning kesk- eriharidusega 6, 5% (N= 3) anketeeritustest. Abiellujate seas oli 15, 2% (N= 7) kinnipeetavaid, kes oli omandanud kutsehariduse. Kõrgharidust omandanud kinnipeetavaid vastanute seas ei olnud. Seega võib väita, et Eesti Vanglates abielluvad pigem kinnipeetavad, kellel puudub haridus või kes on omandanud põhi-, kesk- või kutsehariduse. Kõrgharidusega kinnipeetavate hulgas ei ole see täheldatav.

Joonis 3. Kinnipeetavate jaotus haridustaseme järgi

Üheks põhjuseks, miks meessoost kinnipeetavad abielluvad vanglates, võib kindlasti tuua pika karistusaja. Lõputöö raames läbi viidud uurimusest selgub fakt, et vanglates abiellunud kinnipeetavad kannavad pikka vanglakaristust. Küsimusele karistusaja pikkuse kohta vastas enamik kinnipeetavaid, et nende karistusaeg on pikk. Abiellunud kinnipeetavate seast oli 17, 4% (N= 8) karistusaja pikkuseks kümme või enam aastat. Karistusaja pikkuseks 5- 9 aastat oli märkinud 34, 8% (N= 16) abiellunud kinnipeetavatest. Kinnipeetavaid, kelle karistusaja pikkuseks oli märgitud 1- 4 aastat, esines 47, 8% (N= 22) ning kinnipeetavaid, kellel oleks karistusaeg jäänud alla ühe aasta, ei olnud. Sellest tulenevalt, et üle poolte vastanutest kannab 5 või enam aastat vanglakaristust, on alust oletada, et pikk karistusaeg on põhjuseks, miks meessoost kinnipeetavad abielluvad vanglates.

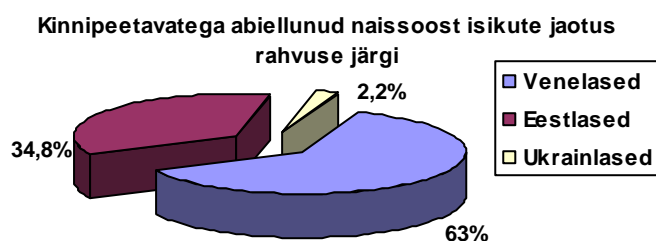

■ 1-4 aastat	22
■ 5- 9 aastat	16
□ 10 ja üle aastat	8

Joonis 4. Kinnipeetavate jaotus karistusaja pikkuse järgi.

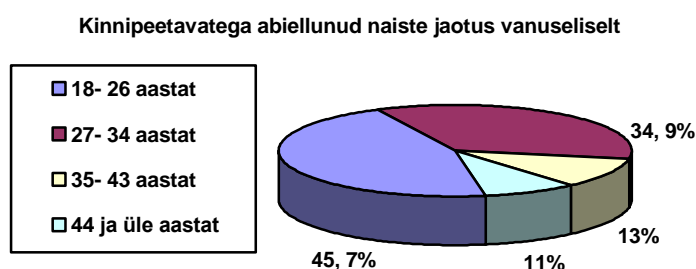
■ Kinnipeetavatega abiellunud naiste üldandmed

Järgnevalt jooniselt nähtub, et kinnipeetavatega abielluda soovinud naissoost isikutest moodustavad 63% (N= 29) vene rahvusest naised, 34, 8% (N= 16) eesti rahvusest ja 2, 2% (N= 1) ukraina rahvusest naised. Selline tulemus anketeeritavate vastustest ei ole üllatav, kuna Eesti Vanglates kannab vanglakaristust väga palju vene rahvusest kurjategijaid.

Joonis 5. Kinnipeetavatega abiellunud naissoost isikute jaotus rahvuse järgi

Järgnevalt toob diplomitöö autor välja statistika, millises vanusegrupi naised abielluvad kinnipeetavatega. Jooniselt (vt joonis 7) nähtub, et suurim osa naisi, kes kinnipeetavatega abielluvad, on vanuserühmas 18- 26 eluaastat. Selle rühma moodustavad 45, 7% (N= 21) kinnipeetavatega abiellunud naised. Teise suure vanuserühma naisisikutest moodustavad naised vanuses 27- 34 eluaastat ja protsentuaalselt 34, 9% (N= 16). Viie vastanud kinnipeetava abikaasa vanus oli 35- 43 eluaastat ehk 10, 7% (N= 5) naisisikutest. Vähemusrühma kuulusid naised kelle vanus oli 44 ja üle selle eluaastat, kuna vastava vanusegrupi moodustasid vaid nelja kinnipeetava kaasad, 8, 7% (N= 4).

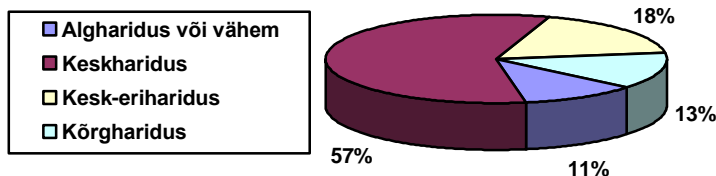

Joonis 6. Kinnipeetavatega abiellunud naiste jaotus vanuselisel

Üllatav oli uurimuse tulemustest selgunud fakt, et kinnipeetavatega abielu näol oma tulevikku siduda soovivatel naistel on enamikul keskharidus. Keskharidusega oli koguni 57% (N= 26) naistest. Samuti nagu seegi, et kui vanglates abiellunud meessoost kinnipeetavatel, ei olnud kellelgi kõrgharidust, siis naissoost isikute puhul see paika ei pea. Kõrgharidusega naisi oli uurimustulemuste põhjal suisa 13 % (N= 6). Naissoost isikuid, kes on omandanud kesk-erihariduse, oli 18% (N= 8) ja algharidusega naisi oli

anketeerimistulemuste järgi kõige vähem, 11% (N= 5). Väide, nagu abielluksid kinnipeetavatega madala haridustasemega naised, võib antud ankeetküsimustikule toetudes ümber lükata kui paikapidamatu.

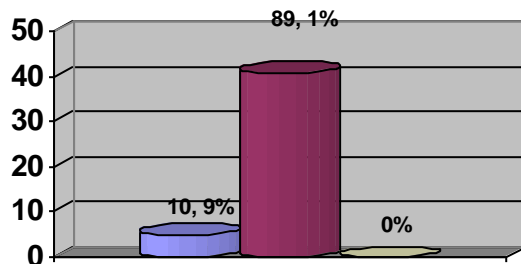
Kinnipeetavatega abiellunud naisisikute jaotus haridustaseme järgi

Joonis 7. Kinnipeetavatega abiellunud naisisikute jaotus hariduse järgi

■ Tutvumissagedus vanglates

Kinnipeetavatel ei ole endale abikaasa leidmiseks vangistuses palju tutvumisviise, kuna kinnises asutuses karistust kandes on suhtlemisvõimalused piiratud. Ent vaatamata sellele sõlmitakse vanglates palju abielusid, seega tekib küsimus, kus kinnipeetav oma abikaasaga tutvus. Uurimustulemustest nähtub, et suurem osa kinnipeetavatest tundis naissoost isikut enne vanglasse sattumist, seda tunnistas 89, 1% (N= 41). Vaatamata sellele, et kinnipeetavatel on suhtlemisvõimalused vangistuses piiratud, on 10, 9% (N= 5) kinnipeetavatest tutvunud oma abikaasaga just vanglas. Samuti võib anketeerimistulemuste põhjal tõsiselt kahtluse alla seada müüdi, nagu tutvuksid kinnipeetavad oma tulevaste abikaasadega kuulutuste kaudu, sest antud tulemuste põhjal ei maini ükski kinnipeetav, et ta oleks tutvunud naisega kuulutuste teel.

■ Vanglas	5
■ Vabaduses	41
■ Kuulutuste teel	0

Joonis 8. Kinnipeetavate tutvumissagedus naisisikutega vanglas ja vabaduses.

■ Iseloomuomadused, mida kinnipeetavad hindavad oma abikaasades

Antud lõputöö raames läbi viidud uurimustulemustest nähtub, et kinnipeetavad tähtsustavad oma abikaasades erinevaid iseloomuomadusi, millest lähtuvalt valitakse endale abikaasa. Järgnevalt toob autor tabeli abil välja iseloomuomadused, mida hindavad meessoost kinnipeetavad oma naistes kõige enam. Tabelis kajastuvad andmed on välja töödeldud ankeetküsimustike vastustest ning hõlmavad sagedust, mis on esinenud 46 vastanud kinnipeetava ankeedis. Seega sõltub abikaasas teatud iseloomuomadust hindavate kinnipeetavate arv sellest, kas see on märgitud tema ankeedis või mitte.

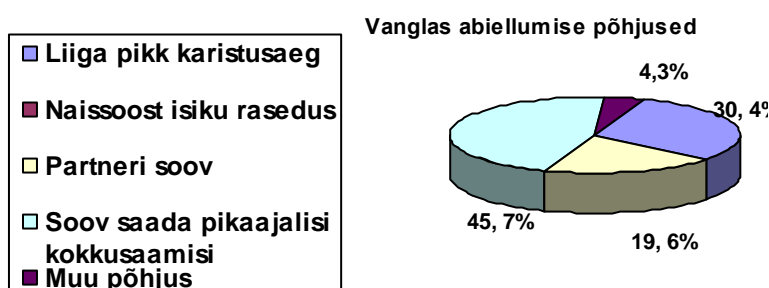
<u>Iseloomuomadused:</u>	Kinnipeetavate arv, kes seda abikaasas hindab
Mõistmine	42
Kannatlikkus	44
Ausus	43
Vastupidavus	30
Lojaalsus/ustavus	32
Austus	27
Muu iseloomuomadus	41

Tabel 3. Iseloomuomadused, mida meessoost kinnipeetavad oma abikaasades hindavad

Eelpool toodud tabelist nähtub, et protsentuaalselt kõige suurema vastavuse saavutas kannatlikkus, mida kinnipeetavad oma abikaasades hindavad. Seda iseloomuomadust nimetas oma ankeetküsimustikus 95,6% (N= 44) vastanutest. Kõrge protsentuaalse tulemuse saavutasid ka ausus ja mõistmine, vastavalt siis 93, 5% (N= 43) ning 91, 3% (N= 42). Muud iseloomuomadust on oluliseks pidanud 41 kinnipeetavat 46-st vastanust ehk 89, 1% (N= 41). Kõige vähem oluliseks iseloomuomaduseks pidasid kinnipeetavad abikaasade austust, seda nimetati 27 ankeedis, mis moodustas 58, 7% (N= 27) vastanutest. Lisaks jäid tabelisse iseloomuomadused nagu vastupidavus, mida mainisid 65, 2% (N= 27) kinnipeetavatest ja loojalsus/ ustavus, mida hindas oma abikaasades 69, 6% (N= 32) meessoost kinnipeetavat.

■ Põhjused, miks abiellutakse vanglates

Üheks kinnipeetavate abielu peamiseks põhjuseks olevat levinud arvamuse kohaselt soov saada abielludes Eesti kodakondsust. Selline arusaam tuleneb pigem teadmatust, sest sellisel viisil kodakondsuse omandamine pole võimalik. Alates 1.aprillist 1995.a kehtima hakanud kodakondsuse seadus ei võimalda Eesti kodanikuga abielludes omandada Eesti kodakondsust⁷⁸.

Joonis 9. Vanglates abiellumise põhjused

Joonisel nr 8 on välja toodud kinnipeetavate endi poolt esitatud vanglates abiellumise põhjused. Peamiseks aspektiks on fakt, et meessoost kinnipeetavad abielluvad vanglates ennekõike pikaajaliste kokkusaamiste saamiseks vanglates. Pikaajaliste kokkusaamiste

⁷⁸ Hiedel, K. Seppik, A. Paju. M. 2000. Pereadvokaat. Tallinn: Ilo, 23.

soovi on uurimuses välja toonud peaaegu pooled kinnipeetavatest- 45, 7% (N= 21). Vastanud kinnipeetavad on tunnistanud, et abielu võimaldab neil saada pikaajalisi kokkusaamisi, mida muidu ei oleks võimalik olnud saada. Sellest võib järeldada, et üks põhjustest on füsioloogiline vajadus ehk siis seksuaalvajadus, mis kuulub lahutamatu iga inimese elu juurde. Neliteist kinnipeetavat 46-st kinnipeetavast on vanglas abielu registreerimise põhjuseks esitanud liiga pika karistusaja, mida toob välja 30, 4% (N= 14) anketeeritud kinnipeetavatest. Protsentuaalselt kolmandaks vanglas abiellumise põhjuseks kujunes meessoost kinnipeetava partneri soov abielluda- 19, 6% (N= 9). Kahe kinnipeetava jaoks oli vanglas abiellumise peamiseks põhjuseks muu põhjus, kui eelpool nimetatud. Muu põhjusena on kinnipeetavad välja toonud tugev armastus naissoo vastu. Usuti igavesse armastusse ning sellepärast seoti ennast ametlikult just vanglas, sest ei nähtud mõtet oodata ja aega raisata, sellist meel oli 4, 3% (N= 2) kinnipeetavatest.

■ Abielu tähendus meessoost kinnipeetavatele

Selleks, et mõista, milline tähendus on abielul kinnipeetavatele ning millised on nende põhiseisukohad ja arvamused, koostas uurimustöö autor tabeli (vt tabel 3). Tabeli põhjal võib järeldada, et kinnipeetavatele on abielu väga tähtis ning oluline. Antud küsimuse puhul olid välja toodud erinevad märksõnad, millega abielu seostakse. Need märksõnad olid: vastutustunne, armastus, kindlustunne, hoolitsus/ hoolivus kaaslase suhtes, hingekaaslase olemasolu ja usaldus kellegi vastu. Pärast küsimustike läbitöötamist autori poolt selgus, et kinnipeetavad teavad suurepärast, mida nad lähisuhetest ootavad ja soovivad- nimelt armastust ja hingekaaslase olemasolu.

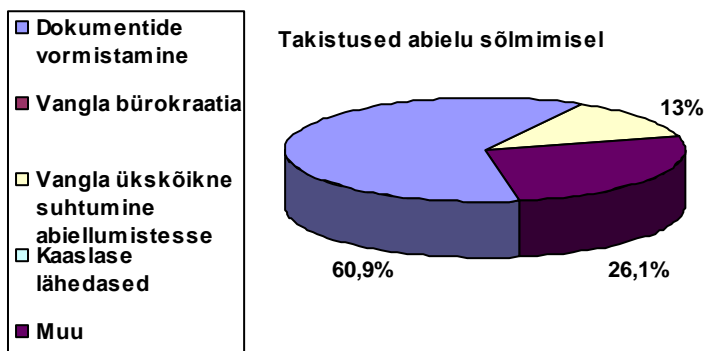
Abielu tähendus meessoost kinnipeetavate jaoks:	Kinnipeetavate arv, kes seda abikaasas hindab	Arv %
Vastutustunne	46	100%
Armastus	46	100%
Kindlustunne	42	91,3%
Hoolivus/hoolitsus kaaslase suhtes	40	86,9%
Hingekaaslase olemasolu	43	93,4%
Usaldus kellegi vastu	35	76,1%
Muu tähendus	11	23,9%

Tabel 4. Abielu tähendus meessoost kinnipeetavatele

Antud tabelist nähtub, et kinnipeetavatele tähendab abielu ennekõike armastust ja vastutustunnet, kuna need on märksõnad, mis saavutasid kinnipeetavate seas 100% (N= 46) vastavuse. Neid märksõnu pidasid abielu puhul oluliseks 46 kinnipeetavat. Väga kõrge protsentuaalse tulemuse 93, 4% (N= 43) saavutas ka väljend „hingekaaslase olemasolu”, mida hindavad kinnipeetavad oma abieludes. 91, 3% (N= 42) kinnipeetavate arvates on sõna „kindlustunne” abielu puhul oluline. Sellest tulenevalt on alust arvata, et kinnipeetavatele tähendab abielu vanglakaristust kandes kindlustunnet, mida annab neile teadmine, et väljaspool vanglat on abikaasa, kes kinnipeetavat toetab. Alla 90% jäid märksõnad: hoolivus/hoolitsus kaaslase suhtes 86, 9% (N= 40), usaldus kellegi vastu 76, 1% (N= 35) ning 23, 9% (N= 11) kinnipeetavatele tähendas abielu muud tähendust, kui eelpool mainitud väljendid.

■ Suurimad takistused vanglas abiellumiseks

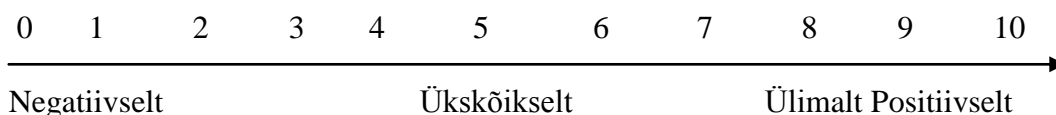
Kinnipeetavatele, keda autor oma uurimustöö läbiviimiseks anketeeris, tekitasid kõige enam probleeme dokumentide vormistamine 60, 9% (N= 28). Ühelgi korral ei ole kinnipeetav vastanud, et suurim takistus abielu sõlmimisel vanglas on vangla bürokraatia-0% (N= 0) või kaaslase lähedased 0% (N= 0). Takistusena abielude registreerimisel vanglates on nimetatud vangla ükskõikset suhtumist abiellumistesse. Viimast on takistusena oma abiellumisel näinud 13% (N= 6) kinnipeetavatest. Üllatavaks faktiks antud küsimuse puhul kujunes asjaolu, et 26, 1 % (N= 12) kinnipeetavatest on väitnud, et nende abielu sõlmimisel ei esinenud takistusi. Vastus formuleeriti vastusevariandi „muu” alla.

Joonis 10. Takistused abielu sõlmimisel

■ Lähedaste reageering vanglas abiellumisele 10 palli skaalal

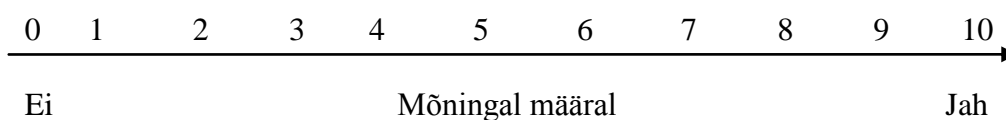
Selleks, et saada ülevaade, kuidas suhtusid kinnipeetavate ja ka nende kaaslaste lähedased abiellumisesse vanglas, koostas autor 10 palli skaala. Skaala algab 0-ga ning lõpeb 10 palliga. Suhtumises kajastab skaala algus negatiivsust ja numbrite suurenemisega kasvab ka positiivsem suhtumine. Skaala keskpaik on tähistatud numbriga 5 ning tähendab ükskõikset suhtumist. Skaalast aru saamiseks toob autor välja skaala numbrite esinemise sageduse kinnipeetavate hulgas.

Enim esinenud arv kinnipeetavate seas oli 10 palli- nii leidis 30 kinnipeetavat 46 seast, seega 65, 2% (N= 30). Järgnes number 9, mille esinemissagedus oli 8 korda ehk seda meelt olid 17,4 % (N= 8) kinnipeetavat. Sageduselt kolmandal kohal oli 7 palli, mis esines 10, 9% (N= 5) kinnipeetavate hulgas. Kahel korral on kinnipeetavad märkinud skaalal palli number 7, mis tähendab, et lähedaste reageering vanglas abiellumisele on täiesti ükskõikne. Selline vastusevariant esines 4, 3% (N= 2) kinnipeetavatest. Negatiivselt suhtusid vangla abielusse üksnes ühe kinnipeetava või tema kaaslaste lähedased, 2, 2% (N= 1).

■ Abielu mõju toimetulekule peale vangistust

Anketeeritavatele esitati küsimus, mis eeldab kinnipeetava mõtlemist tulevikule. Nimelt sisaldas ankeetküsimustik küsimust: kas abielu aitab kuidagi kaasa toimetulekule peale vangistust. Skaala algab 0-ga ning lõpeb 10 palliga. Skaala algab vastusega ei, see tähendab, et abielu ei aita kaasa toimetulekule peale vangistust. Skaala keskpunkt on tähistatud numbriga viis ning tähendusega, et abielu aitab kaasa toimetulekule mingil määral. Skaala positiivseim number on kümme. Kümme punkti vastanu on täiesti kindel, et abielu aitab kaasa toimetulekule peale vangistust.

Skaala analüüsimiseks toob uurija välja arvnumbrite esinemissageduse protsentides, et luua ülevaade meessoost kinnipeetavate arvamusest, kui võrd mõjutab abielu kinnipeetava isiku toimetulekut peale vangistust. 84, 8% (N= 39) kinnipeetavatest on veendunud, et abielu aitab kaasa toimetulekule peale vangistust ning on vastanud küsimusele 10 palli skaalal kümne punktiga. Seitsmel korral on esindatud skaala numbrid väärtusega viis ja rohkem palli seega kaheksa ehk 15, 2% (N= 7) kinnipeetavatest on arvamusel, et abielul on positiivne sotsiaalne mõju kinnipeetavatele peale vangistust. Antud küsimusele ei vastanud ükski kinnipeetav, et abielu ei mõjuta kuidagi tema toimetulekut peale vangistust, 0% (N= 0).

■ Meessoost kinnipeetavate rahulolu oma abieluga

Alljärgnev joonis (vt joonis 10) kujutab kinnipeetavate rahulolu vanglas registreeritud abieluga. Antud küsimus oli viimane, mida lõputöö autor koostatud ankeetküsimustikus respondentide käest küsis.

Joonis 11. Kinnipeetavate rahulolu oma abieluga

Eelpool toodud joonisest (vt joonis 10) nähtub, et 93, 5% (N= 43) kinnipeetavatest on rahul oma vanglas registreeritud abieluga ega kahetse seda. Kaks kinnipeetavat 46-st ehk 4, 3% (N= 2) ei osanud veel oma seisukohta võtta, kas ta on rahul kinnipidamisasutuses sõlmitud abieluga või mitte. Vaid üks kinnipeetav väitis oma ankeedis, et ta ei ole rahul registreeritud abieluga ning kahetseb seda- 2, 2% (N= 1).

4.2. Uuringu järeldused

Lõputöö „Meessoost kinnipeetavate abielud Eesti Vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele” eesmärgiks oli defineerida abielu ja perekonna mõistet lähtuvalt ühiskonna aspektist, mida autor tegi käesoleva lõputöö esimeses osas (vt lk 8- 12). Selgus, et abielu ja perekonna mõiste on laia tähendusega ning nende tähendus muutub koos ühiskonnaga. Nende mõistete defineerimine sõltub paljuski indiviididest endist ja sellest, millised on inimese väärtushinnangud ja hoiakud.

Teiseks töö eesmärgiks oli seatud abiellumiste reguleerituse ja praktilise korralduse võrdlemine nelja Eesti erineva vangla vahel, mis rajatud eelkõige karistuse kandmiseks meessoost kinnipeetavatele. Selle eesmärgi saavutamiseks koostas autor lühiküsimustiku uurimuse Eesti erinevate vanglate sotsiaaltöötajatele või isikutele, kelle pädevuses on vanglasiseselt abiellumisprotseduuride reguleerimine. Tänu läbi viidud lühiauurimusele, mis ei olnud lõputöö põhiliseks empiiriliseks uurimuseks, õnnestus autoril välja tuua nelja erineva vangla: Tartu, Viru, Murru ja Tallinna Vangla abiellumisprotseduuride praktika

võrdlus, millest järelalus asjaolu- erinevates Eesti Vanglates toimuvad abiellumisprotseduurid erinevalt.

Kolmas autori poolt püstitatud eesmärk oli välja tuua abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis karistust kandvate meessoost kinnipeetavate hulgas aastatel 2003 kuni 2009 veebruar. Antud eesmärgi saavutamiseks viidi lõputöö raames läbi empiiriline uurimus Eesti vanglates kriminaalkaristust kandvate meessoost kinnipeetavate seas, kes olenemata ajast on abiellunud vanglas. Uurimus täitis oma eesmärgi, kuna võimaldas välja selgitada kinnipeetavate abiellumisi puudutavaid statistilisi andmeid. Uurimustulemuste põhjal võib statistilisi andmeid kasutades selgelt välja tuua nii kinnipeetavate kui ka naiste stereotüübid, kellel on kombeks vanglas seaduslikult oma abielu registreerida.

Statistilised andmed meessoost kinnipeetavast, kes abielluvad vanglas:

1. rahvuselt venelane
2. vanuses 22 kuni 29 eluaastat
3. hariduseks algharidus või vähem
4. karistusaja pikkus 1- 4 aastat

Statistilised andmed naistest, kes abielluvad kinnipeetavatega:

1. rahvuselt venelane
2. vanuses 18 kuni 26 eluaastat
3. keskharidusega

Kinnipeetavate uurimusest selgus, et arvamus, nagu tutvuksid kinnipeetavad oma tulevaste abikaasadega tutvumiskuulutuste teel, ei pea paika ja tegu on pigem müüdiga, kitsarinnaliste inimeste subjektiivse arvamusena. Käesoleva lõputöö uurimusest nähtusid ka iseloomuomadused, mida kinnipeetavad vastassoos kõige enam hindavad. Enim nõutavamaks iseloomuomaduseks, mida kinnipeetavad oma kaaslastelt ootavad kujunes kannatlikkus.

Uurimusest selgus ka asjaolu, et kinnipeetavate peamine põhjus vanglas abiellumiseks on soov saada vangistuses pikaajalisi kokkusaamisi. Protsentuaalselt teiseks põhjuseks kujunes liiga pikk karistusaeg. Sama uurimuse kaudu õnnestus autoril ka välja selgitada abielu tähendus kinnipeetavate jaoks. Sajaprotsendilisteks vastusevariantideks kujunesid vastutustunne ja armastus. Lisaks tuli uurimusest päevavalgele asjaolu, mida kinnipeetavad peavad vanglas abiellumisel suurimaks takistuseks, nimelt dokumentide vormistamine. Lähtuvalt sellest on alust arvata, et kinnipeetavate jaoks on dokumentide vormistamine väga keeruline ning vajab konsulteerimist. Üheks põhjuseks võib kindlasti pidada ka seda, et enamikul abiellunud kinnipeetavatest on algharidus.

Uurimus andis ülevaate sellest, kuidas suhtuvad vanglas sõlmitud abieludesse ühiskonnaliikmed ehk kinnipeetavate või kinnipeetavatega abielluda soovivate naiste lähedased. Tuleb tõdeda, et tulemused olid jahmatavad- 65, 2% ühiskonna liikmetest suhtuvad vanglas sõlmitud abieludesse ülimalt positiivselt.

Anketeerimistulemustest kõige positiivsemaks vastusevariandiks võib pidada vastust, et 84, 9% kinnipeetavatest on veendumusel: abielu aitab kaasa nende toimetulekule peale vangistust. Lähtudes eelpooltoodust ei ole üllatav, et koguni 93, 5% meessoost kinnipeetavatest on rahul oma abieluga ega kahetse seda.

Meessoost kinnipeetavate abiellumised Eesti Vanglates ja nende resotsialiseeriva mõju uuringu tulemuste analüüs toob välja kinnipeetavate abiellumiste põhjused ja abiellumiste mõju resotsialiseerimisele. Autor seadis uuringule kolm hüpoteesi, millest 2 leidis kinnitust ja 1 hüpotees lükati ümber.

Esimene hüpotees väitis, et Eesti vanglasüsteemis puudub ühtne ja täpne abiellumiste regulatsioon ning seetõttu erineb vanglati abiellumisprotseduuride korraldamine. Vanglasüsteemis abiellumiste reguleerimisega tegelevate isikute seas läbi viidud väikesest uuringust selgus asjaolu, et neljas ennekõike meessoost kinnipeetavatele karistuse kandmiseks mõeldud Eesti erinevas vanglas on abiellumisprotseduuride praktika erinev. Siinkohal on tõestuseks faktid, et Murru Vanglas ja Tallinna Vanglas kuulub abiellumiste

sõlmimine vangistusosakonna pädevusse erinevalt Viru ja Tartu Vanglast, kus abiellumiste korraldamisega tegelevad sotsiaalosakonna ametnikud. Seega võib eeldada, et Eesti vanglasüsteemis puudub täpne abiellumiste regulatsioon, mis kehtestaks vanglatele ühtse korra abiellumisprotseduuride korraldamiseks ning seetõttu erineb vanglati abielude sõlmimiste praktika ja asjaajamiskord suurel määral. **Kokkuvõttes võib väita, et esimene hüpotees leidis kinnitust.**

Teine hüpotees eeldas, et meessoost kinnipeetavad abielluvad ennekõike soovist saada pikaajalisi kokkusaamisi vanglates. Uurimustulemustest nähtus, et ligikaudu pooled anketeeritavatest 45, 7(N= 21) väitsid, et vanglas abiellumise registreerimise põhjuseks on tahe saada pikaajalisi kokkusaamisi. Kusjuures teiste valikvastuste esinemishulk jäi vahemikku 30, 4% kuni 4, 3%, mis jäävad protsentuaalselt kõvasti alla vastusevariandile, et vanglas abiellumise peamiseks põhjuseks on soov saada pikaajalisi kokkusaamisi. **Kokkuvõttes leiab autor, et teine hüpotees leidis kinnitust.**

Kolmanda hüpoteesi alusel võib väita, et kinnipeetavate jaoks on abielul ja perekonnal oluline tähendus positiivsete sotsiaalsete sidemete loomise või säilitamise ning kinnipeetavate mõjutamisel taasühiskonnastamise seisukohalt. Väidet toetavad uuringu tulemused, mis viitavad, et enamuse, 84, 8 % (N= 39) kinnipeetavatest on veendunud, et abielu aitab kaasa nende toimetulekule peale vangistust. Esitatud hüpoteesi tõestab ka asjaolu, et kinnipeetavate lähedaste suhtumine vanglas registreeritud abielusse on ülimalt positiivne. Abielude sõlmimist toetavad ligikaudu 65, 2% (N= 30) kinnipeetavate lähedastest. Eeldades, et lähedased soovivad üksteisele üksnes head, on alust arvata, et abielu aitab kaasa kinnipeetavatele resotsialiseerimisele ning säilitab positiivseid sotsiaalseid sidemeid. Kuna aga puudub statistika selle kohta, kui paljud vanglas abiellunud kinnipeetavatest satuvad vanglasse tagasi, ei saa 100% väita, et abielu aitab kaasa kinnipeetavate resotsialiseerimisele. **Seega leidis ka kolmas hüpotees osaliselt kinnitust.**

4. 3. Ettepanekud

Eelpool toodud uuringu tulemuste analüüsile ja järeldustele tuginevalt teeb autor nii Eesti Vanglatele kui ka Justiitsministeeriumile ettepanekud kinnipeetavate abielude registreerimiste ühtlustamiseks vanglates ja abielu kui kinnipeetavate resotsialiseerimise võimaluse efektiivsemaks kasutamiseks:

1. Eesti vanglasüsteem lähtub oma tegevuses erinevatest põhiseadusega kooskõlas olevatest õigusaktidest, kuid ometi ei ole pööranud tähelepanu abiellumiste täpse regulatsioonile, mis ühtlustaks vanglate töökorraldust selles küsimuses. Antud lõputöö tulemustest lähtudes peaks Eesti vanglasüsteem välja töötama ühtse ja täpse abiellumisi puudutava regulatsiooni, mis sätestaks abiellumistega seotud küsimused konkreetselt, kaasa arvatud kahe abielus oleva kinnipeetava kokkusaamiste reguleerimine.
2. Vanglad peaksid rohkem kaasama kinnipeetavate abikaasasid kinnipeetavate resotsialiseerimise eesmärgil. Olema tihedamas suhtluses kinnipeetavate abikaasadega või kaasama neid erinevatesse sotsiaalprogrammidesse.
3. Lähtuvalt eeltoodud ettepanekust peaks Justiitsministeerium koostama spetsiaalse programmi vanglas abiellujatele või kohandama olemasolevat lähisuhteid hõlmavat sotsiaalprogrammi nii, et see kaasaks kinnipeetavate abikaasasid aktiivsemalt osalema sotsiaalprogrammis.

KOKKUVÕTE

Lõputöö teema „Meessoost kinnipeetavate abielud Eesti Vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele“ oli valitud eelkõige antud valdkonna uudsust silmas pidades. Lõputöös püstitati kolm abiellumistega seotud **eesmärki**:

Esmalt püüdis autor defineerida abielu ja perekonna mõiste tänapäeva ühiskonnas ning välja selgitada abiellumiste eeldused ja õiguslikud alused. Teisalt oli töö eesmärgiks võrrelda abiellumiste reguleeritust ja praktilist korraldust erinevates Eesti vanglates. Samuti pöörati tähelepanu sellele, kas ja kui suur peaks olema vanglate panus kinnipeetavate perekonna püsimisele. Kolmandaks autori püstitatud eesmärgiks oli välja tuua abiellumiste statistika Eesti vanglasüsteemis karistust kandvate meessoost kinnipeetavate hulgas. Selleks viidi kinnipeetavate läbi empiiriline uurimus, mis aitab täpsemalt välja selgitada abiellumiste tähendust kinnipeetavatele.

Eesmärkide saavutamiseks analüüsis autor teoreetilisi allikaid ning viis läbi nii meessoost kinnipeetavate- abiellujate kui ka abiellumiste registreerimistega tegelevatega isikute seas läbi uurimuse, mis selgitaks abiellumiste täpset korda erinevates vanglates ning meessoost kinnipeetavate abiellumiste statistikat. Kinnipeetavate ja töötajate arvamuse selgitamiseks viidi läbi ankeetküsitlus, milleks kasutati kvantitatiivset uurimust. Anketeeriti nelja vastava pädevusega ametnikku erinevatest Eesti vanglatest ja 50 kinnipeetavat, kes on mingil ajahetkel vanglas abiellunud. Kvantitatiivsetest uurimusmeetoditest valis autor ankeetküsitluse ennekõike sellepärast, et ankeet on käepärane meetod, mis annab võimaluse uurida inimeste hoiakuid, uskumusi, kindlust ja mõjutatavust, katseisikute teadmisi ning käitumismotiive. Ankeediga saadud andmeid võib analüüsida uuritavate soo, vanuse, elukoha ja taoliste objektiivsete näitajate lõikes.⁷⁹ Ankeetide abil oli võimalik koguda andmeid faktide kohta⁸⁰.

Abielu traditsiooniliseks struktuuriks on ühe mehe ja ühe naise suhe ning selle funktsioonid hõlmavad seksuaalset suhtlemist, ühist vastastikust sõltuvust, ressursside,

⁷⁹ Kidron, A. Uurija käsiraamat. Tallinn: Mondo, 74

eesmärkide ning väärtuste jagamist. Abielu tähendus on aja jooksul muutunud, kuid abielude sõlmimised on siiski populaarsed. Abielu registreerimine on Eesti Vabariigi Põhiseadusest ⁸¹ (PS) tulenev õigus, mis annab igähele õiguse perekonna- ja eraelu puutumatusel. Lisaks reguleerivad abiellumisi nii Perekonnaseadus kui Euroopa Inimõiguste Konventsioon.

Antud lõputöö raames läbi viidud uurimuse tulemustest nähtub, et Eesti vanglates on abiellumiste protseduuride praktika erinevalt korraldatud ja puudub ühtne regulatsioon. Kinnipeetavate seas läbi viidud uurimuse tulemused näitavad, et vanglates abiellunud isikud on peamiselt vene rahvusest, algharidusega ning vanusevahemikus 22 kuni 29 eluaastat. Kinnipeetavate karistusaeg on 1 aastast kuni eluaegse vanglakaristuseni. Kinnipeetavatega abielluvad naised on samuti valdavalt vene rahvusest, vanusega 18 eluaastast kuni 26 eluaastani. Hariduselt on naised enamjaolt keskharidusega, kuid on ka kõrgharidusega isikuid.

Diplomitöö läbivaks teoreetiliseks seisukohaks oli, et kinnipeetavate vanglas abiellumise põhjused on: füsioloogilised vajadused, seks; kindlustunne; armastus; lõbu ning soov luua perekond. ⁸² Abielu peamiseks põhjusteks vanglates on kinnipeetavad uurimuses välja toonud: soov saada pikaajalisi kokkusaamisi ehk füsioloogilised vajadused- seks, kaaslase soov, liiga pikk karistusaeg ning tugev armastus kaaslase vastu. Läbi viidud uuring kinnitas lõputöö teoreetilisi põhiseisukohti.

Lõputöös esitatud esimene hüpotees sai kinnitust. Teine seatud hüpotees sai samuti kinnitust. Autori poolt esitatud kolmas hüpotees sai osaliselt kinnitust ning osaliselt mitte.

Kokkuvõtteks võib öelda, et uurimus on täitnud oma eesmärgi, milleks oli analüüsida meessoost kinnipeetavate abielude statistilisi näitajaid Eesti erinevates vanglates ning

⁸⁰ Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina, 184

⁸¹ RT 1992, 26, 349, RT I 2007, 33, 210.

⁸² Stritof, B. Stritof, S. <http://marriage.about.com/cs/prisonmarriage/ht/prisonmarriage.htm>, 03.01.2009.

hinnata nende mõju kinnipeetavate resotsialiseerimisele. Lõputöö käigus tuli välja nõrku kohti, mida on võimalik Eesti vanglasüsteemis muuta ja millele tuleks rohkem tähelepanu pöörata. Vangistuse peamise eesmärgi- kinnipeetavate õiguskaualekäitumisele suunamine ja õiguskorra kaitse efektiivsemate tulemuste saavutamise eelduseks vanglasüsteemis on motiveeritud ning ühtse missioonitundega ametnikud. Töötajate hoiakuid peetakse organisatsiooni tulevase edu indikaatoriks⁸³.

⁸³ Alas, R. 2004. Inimteadvus ja käitumine muutuv maailmas. Organisatsioonikultuuri ja töötajate hoiakute

SUMMARY

The theme of a final paper "Marriages of male detainees in prisons in Estonia, and their impact on the social rehabilitation " was chosen, in particular, in view of the novelty of the field. There were set out three objectives in the final paper involving marriages:

First, the author tried to define the concept of marriage and the family in contemporary society, and to identify the conditions and legal foundations of the marriage. The other hand, the work was aimed to compare the regulation of marriage and the practical organization of the various prisons in Estonia. It also paid attention to whether and how much should be in prison for family's contribution to the persistence of detainees. Thirdly, the author was the goal set out in the marriage statistics on the prison sentence for bearing a male prison population. To this end, an empirical study was conducted of prisoners, which will help to identify more precisely the meaning of marriage to the detainees.

To achieve the objectives of the analysis of theoretical sources of the author and was carried out by both the male prisoners, as well as the prospective spouses, the marriage registrations among the parties engaged in a study to clarify the exact time of marriage and male detainees in various prisons in the marriage statistics. To find out an opinion of convicts and employees were carried out an questionnaire, which were used in a quantitative researc. Respondent of the four powers for officials from various prisons and 50 prisoners who have been married at any point in time in prison. The quantitative researc methods author chose questionnaireing primarily because the form is a convenient method, which provides an opportunity to examine people's attitudes, beliefs, confidence and vulnerability, knowledge of subjects and behaviour motives. Form obtained from the test data can be analyzed on the basis of gender, age, residence, and objective indicators such paragraph. You are using it was possible to collect data on the facts.

Traditional structure of marriage is one man and one woman, and the ratio of its features include sexual intercourse, a common understanding of, the resources, the sharing of values and goals. Meaning of marriage has changed over time, but the marriage is still popular. Registration of marriage is the Constitution of the Republic of Estonia (PS) to the

mõju organisatsioonilisele õppimisele. Tallinn.

right, which gives everyone the right to family and privacy. In addition, the Family Law on marriage as a European Convention on Human Rights.

In this study she conducted in the framework of the results shows that the Estonian prisons are organized differently from the practice of marriage procedures and the lack of a coherent system. Prisoners among study results show that married people are in prison mainly ethnic Russian, primary education, and age range 22 to 29 years. Prisoners Penalty is 1 year to life imprisonment. The detainees are also marry women of Russian nationality, the age of 18 years of age to 26 years of age. Educated women are mostly secondary, but there are also people with higher education.

Graduation through the theoretical position that the detainees in prison, the reasons for marriage are: physiological needs, for, reassurance, love, fun, and the desire to start a family. Marriage is the main causes of detainees in prisons in the study pointed out: the desire to obtain long-term visits, or for physiological needs, the desire to mate, too long a Penalty and a strong love of a mate. She relied on a study carried out in the Basic Principles, constitutes the theoretical.

She presented the first hypothesis was confirmed. The second mortgage was also confirmed. By the author of the third hypothesis was partially confirmed and partially not.

In conclusion, the study has served its purpose, which was to analyze the marriages of male detainees in various prisons for statistical indicators and to assess their impact on the detainees resotsialiseerimisele. She came out the weak points of the course, which is now possible to improve the prison system and for which more attention should be paid. The main objective of the imprisonment of detainees, targeting the behavior of law-and the delivery of effective legal protection of the prison system is a prerequisite for a single mission, and motivated officers.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU:

1. Alas, R. 2004. Inimteadvus ja käitumine muutuvmas maailmas. Organisatsioonikultuuri ja töötajate hoiakute mõju organisatsioonilisele õppimisele. Tallinn.
2. Hayes, N. 2002. Sotsiaalpsühholoogia alused. Tallinn: Külim.
3. Hiedel, K. Seppik, A. Paju. M. 2000. Pereadvokaat. Tallinn: Ilo
4. Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2005. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina
5. Ilm, U. 1997. Soome vanglad. Lühiülevaade. Helsinki: Vankeinhoidonkoulutuskeskus
6. Karm, Sille. Kask. U, Katus. K, Kristjuhan Ü, Liikra. S, Nuuma. P, Roodam- Valter. J, Kepp, M, Zirnask, V. 2005. Peremajanduse ABC. Tallinn: OÜ Vastus.
7. Kidron, A. 2001. Psühholoogia põhisuunad. Tallinn: Mondo.
8. Kidron, A. Uuriija käsiraamat . Tallinn: Mondo.
9. Kupers, A. T. 1999. Prison Madness. The Mental Health Crisis Behind Bars And What We Must Do About It. California: Jossey- Bass Publisher.
10. Laine, M. 1993. Vangin sotsiaalne asema. Helsinki: Vankeinhoidon Painatuskeskus Oy.
11. Lee. S, 2005. Õnnelikult abielus. Tallinn: ERSEN
12. Niinerg, T. Ivari, I. 2000. Abielu Eesti moodi. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda
13. Niinberg, T. 2006. Meheks, isaks ja härrasmeheks. Tartu: AS Atlex
14. Player, E. Jenkins, M. Prisons After Woolf. London: Routlage.
15. Pollock, M, J. 1998. Counseling Women in Prison. California: International Educational and Professional Publisher.
16. Ross, J. 2008. Special Problems In Corrections. New Jersey: Pearson Education.
17. Vihma, Ü. 2006. Inimene konfliktide keskel. Tallinn: Äripäev

Interneti allikad:

18. *Inimõiguste ja Põhivabaduste kaitse konventsioon.*

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=78154Soome>

19. Abielu sõlmimine.

http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond/abielu/abiellumine/abielu_solmimine/ 15.12.2008.

20. Justiitsministeerium. Pikaajalised kokkusaamised. <http://www.vangla.ee/6523> 26.12.2008.

21. Abielu sõlmimise takistus.

http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond/abielu/abiellumine/abielu_solmimise_takistus/
12.12.2008.

22. Justiitsministeerium. Lühiajalised kokkusaamised.

<http://www.vangla.ee/6522Statistikaamet>. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> 26.12.2008.

23. Soome Vanglad. <http://www.vankeinhoito.fi/16946.htm>. 07.01.2009.

24. The Annual Report Of The Criminal Sanctions Field 2007.

http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/ber4y_1.pdf 07.01.2009.

25. Soome Vanglate Aastaraamat. <http://www.rikosseuraamus.fi/23820.htm>, 07.01.2009

26. Perekond. <http://www.eesti.ee/est/teemad/perekond> 15.11.2008

27. Abielude registreerimine. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> 12.01.2009.

28. Stritof, B. Stritof, S. <http://marriage.about.com/cs/prisonmarriage/ht/prisonmarriage.htm>,
03.01.2009.

29. ÜRO Inimõiguste Deklaratsioon.

http://www.eesti.ee/est/teemad/inimoigused/inimoiguste_kaitse/inimoiguste_kaitse_alused/
<http://web.archive.org/web/20010517155436/www.humanrights.ee/est/decl/text.htm>

30. Eesti Vabariigi Põhiseadus. 28.06.1992.-RT 1992, 26, 349, RT I 2007, 33, 210.

31. Perekonnaseadus. 12. 10.1994.- RT I 1994, 75, 1326, RT I 2006, 14, 111.

32. Vangistusseadus. 14.06.2000.- RT I 2000, 58, 376, RT I 2009, 15, 93.

33. Vangla sisekorraeskiri. 30.11.2000. määrus nr 72.-RTL 2000, 134, 2139, RTL 2008, 29,
425.

34. Riigilõivuseadus. 7.12.2006. RT I 2006, 58, 439, RT I 2008, 59, 330.

Lisa 1.

Struktureeritud intervjuu

1. Vaatluse all olev vangla?

Viru Vangla Harku Vangla Murru Vangla Tallinna Vangla Tartu Vangla

2. Milline struktuuriüksus/ osakond tegeleb abiellumiste reguleerimisega antud vanglas?

vangistusosakond sotsiaalosakond muu(milline?)

3. Kuidas on korraldatud kinnipeetavate abielud vaadeldavas vanglas?

4. Kuidas see toimib?

Suurepäraselt Hästi Rahuldavalt Ei toimi

5. Vastavalt variandi vastusest- miks Te nii arvate?

6. Kuidas on lahendatud formaalsed asjaajamised?

7. Kas vangla tunneb puudust, et seadus(-ed) täpsustaks abiellumiste korraldamist?

Jah Ei Osaliselt Ei oska öelda

8. Kas regulatsioonis(-des) on puudujääke?

Jah Ei Mõningal määral Ei oska öelda

9. Kas vanglad omavad kinnipeetavate abiellumiste kohta viimase 5.aasta statistilisi andmeid?

Jah Ei Andmed puudulikud Ei oska öelda

10. Kui andmed puuduvad/puudulikud siis- miks?

11. Kas vangla on huvi tundnud kinnipeetavate abielude püsimiste kohta?

Jah Ei Vähesel määral Ei oska öelda

12. Vastavalt variandist- miks?

13. Kas on tunda erinevust abielus oleva ja abielus mitte oleva kinnipeetava vahel?

Jah Ei Suurel määral Vähesel määral

14. Kuidas/ mil moel?

15. Kas abielu ja perekonna olemasolu aitavad kaasa kinnipeetavate resotsialiseerimisele?

Kindlasti Pigem jah Pigem ei Kindlasti mitte

16. Mil moel?

17. Mil määral on peresuhteid kasutatud vangla sotsiaalprogrammides?

Suurel määral Mõningal määral Vähesel määral Üldse mitte

18. Kas see on piisav?

Jah Ei Peaks rohkem kasutama Peaks vähem kasutama

19. Vastavalt variandi vastusest- miks Te nii arvate?

20. Kui tihti ja palju on vangla suhtluses kinnipeetavate abikaasadega? Millest see lähtub?

21. Milline oleks esimene muudatus vanglas, mille viiksite läbi seoses kinnipeetavate abiellumiste korraldamisega ning peresuhete hoidmisega vanglas?

Aitähh meeldiva koostöö eest!

Lisa 2.

ANKEETKÜSIMUSTIK

Hea vastaja! Lõpetan sel aastal Sisekaitseakadeemia ja kirjutan lõputöö teemal “Kinnipeetavate abielud Eesti Vanglates ja nende mõju resotsialiseerimisele” Suureks abiks oleks, kui Te vastaksite allolevale küsimustikule. Küsimustele vastamine on anonüümne ning pärast lõputööd hävitan täidetud ankeedid. Küsimustiku eesmärgiks on teada saada abiellujate statistilised andmed, kinnipeetavate hoiakud antud valdkonnas ja ühtlasi hinnata lähisuhete mõju resotsialiseerimisel.

Sugu:

Vanus:

Rahvus:

Staatuse(süüdimõistetud/vahistatu):

Perekonnaseis:

Haridustase:

Karistusaja pikkus:

Naise/Mehe vanus:

Haridustase:

Rahvus:

1. Kui kaua Te olite tuttavad abikaasaga enne abielu sõlmimist?

kuni -6 kuud 6 kuud- 1.aasta 1.aasta 2. aastat 3 või enam aastat....(täpsusta)

2. Mida hindate abikaasas kõige enam?

mõistmist

- kannatlikust
- ausust
- vastupidavust
- lojaalsust/ustavust
- austust
- muu.....(täpsusta)

3. Kuidas tutvusite/kohtusite oma abikaasaga?

- tuttavate, sõprade kaudu
- kuulutuste kaudu
- peol
- vanglas
- juhuslikult.....(kuidas?)

4. Kas Teil on ühiseid lapsi?

- Jah
- Ei
- Kasulaps
- Lapseootel

5. Milline tähendus on Teie jaoks abielul?

- Vastutustunne
- Armastus
- Kindlustunne
- Hoolitsus/hoolivus kaaslase suhtes
- Hingekaaslase olemasolu
- Usaldust kellegi vastu
- Muu.....(täpsusta)

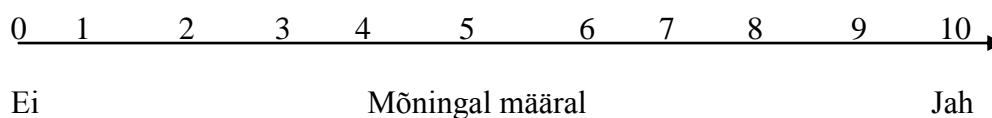
6. Miks otsustasite abielluda just vanglas ning mitte oodata kuni karistusaja lõpuni?

- Liig pikk karistusaeg

.....12. Mis on Teie arvates abielu negatiivsed küljed?

.....
.....
.....

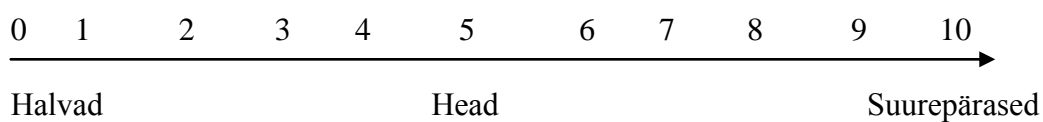
13. Kas abielu aitab kuidagi kaasa Teie toimetulekule peale vangistust? Hinda 10 palli skaalal tõmmates vastavale hindele ring ümber!

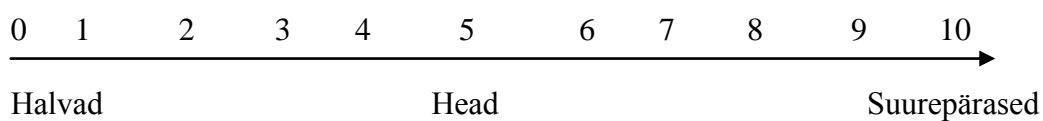
Mil moel või kuidas?

.....
.....
.....

14. Kuidas Sa hindad suhteid abikaasaga enne vangistust? Hinda 10 palli skaalal tõmmates vastavale hindele ring ümber!

15. Kuidas Sa hindad suhteid abikaasaga praegusel hetkel? Hinda 10 palli skaalal tõmmates vastavale hindele ring ümber!

16. Kas Te olete oma abieluga rahul, ei kahetse oma otsust?

Jah, rahul ega kahetse

Ei oska öelda

Ei ole rahul, kahetsen

17. Miks?

.....

Aitäh vastamise eest!

Lisa 3.

ANKEETKÜSIMUSTIK

Уважаемый опрашиваемый! В этом году я заканчиваю Академию Внутренних Дел и пишу дипломную работу на тему "Браки в трюмах Эстонии и их влияние на реабилитацию". Я была бы очень благодарна Вам , если бы вы ответили на следующие вопросы. Данный вопросник анонимный. Целью данной работы является узнать статистические данные бракосочетавшихся в тюрьме, а так же позиции заключённых в данном вопросе и одновременно оценить влияние брака на реабилитацию при заключении.

Пол:

Возраст:

Национальность:

Статус в тюрьме (подследственный/осужденный):

Семейное положение:

Образование:

Длительность вашего наказания/срока:

Возраст будущего/будущей супруги/супруга:

Образование:

Национальность:

1. Как долго вы были знакомы с до заключения брака?

до -6 месяцев 6 месяцев 1. год 1. год 2. года 3 или больше лет....(уточните)

2. Чего вы цените в своём/своей супруге больше всего??

- понимание
- терпеливость
- порядочность
- выносливость
- лояльность/ верность
- честность
- иное.....(уточните)

3. Как вы познакомились/встретились со своей/своим супруг(ой)/(ом)?

- через знакомых/друзей
- по объявлению
- на вечеринке
- в тюрьме
- случайно.....(каким образом?)

4. У вас есть общие дети?

- Да
- Нет
- Приёмный ребёнок
- В ожидании рождения ребёнка

5. Каково для вас значение брака??

- ответственность
- любовь
- чувство уверенности
- забота / забота о спутнице
- наличие спутника/спутницы жизни

- доверие в отношении кого-либо
- другое(уточните)

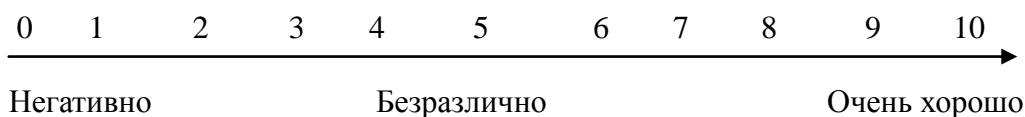
6. Почему вы решили расписаться именно в тюрьме, а не решили подождать освобождения?

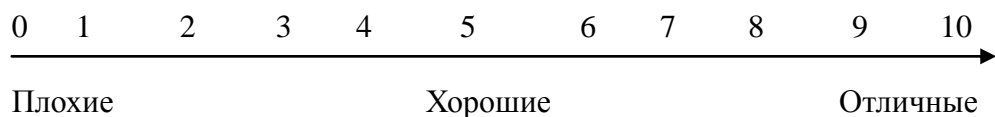
- слишком длинный срок
- беременность спутницы
- желание спутницы
- желание получить долгосрочное свидание в тюрьме
- другая причина(уточните)

8. Что являлось большим препятствием для процесса бракосочетания??

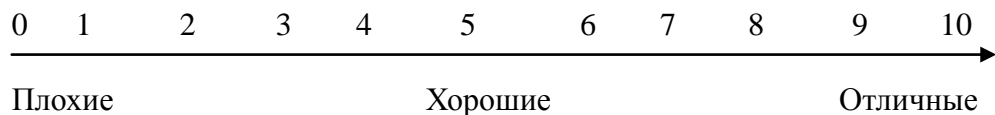
- оформление документов
- бюрократия в тюрьме
- безразличие со стороны чиновников тюрьмы
- родственники будущ(ей)/(его) супру(ги)/(га)
- другая причина(уточните)

9. Как ваши близкие отреагировали на ваше желание о заключении брака? Оцените это по 10-бальной шкале, подчеркните балл!

15. Как Вы оцениваете ваши взаимоотношения с супругой/супругом на данный момент? Оцените это по 10-бальной шкале, подчеркните балл!

16. Удовлетворены ли вы своим браком, не жалеете ли вы?

- Да, не жалею Не могу ответить/не знаю Нет, жалею

17. Почему?

.....

Благодарю за ответы!